

KISOROSZI TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

Véleményezési eljárás anyaga

Megbízó

Kisoroszi Község Önkormányzata
Molnár Csaba Polgármester 2024
Kisoroszi, Széchenyi út 93. Tel.:
26-392-015

Tervező

Völgyzugoly Műhely Kft.
2083 Solymár, Bimbó u. 20.
Levelezési cím: 1024 Budapest, Káplár u. 7. II/1.
Tel.: 1-439-0491, 20-9138-575, 70-944-3015

2016. április
VZM 1257/15

kisoroszi_konc_velemenyezesi_160302.doc

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETŐ	3
1.1. ELŐZMÉNYEK, A MEGBÍZÁS ISMERTETÉSE	3
1.2. A TERVEZÉSI ÉS VÉLEMÉNYEZÉSI FOLYAMAT	3
2. VIZSGÁLATI ÖSSZEFOGLALÓ	4
2.1. VIZSGÁLATOK ÖSSZEFOGLALÁSA	4
2.2. EGYEDI KEZELÉST IGÉNYLŐ, ILLETVE PROBLÉMÁS TERÜLETEK	8
2.3. ELTÉRŐ JELLEMZŐKKEL RENDELKEZŐ TELEPÜLÉSRÉSZEK	9
3. A TELEPÜLÉS ADOTTSÁGAI EGY SWOT TÁBLÁZATBAN ÖSSZEFOGLALVA	10
4. TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ	14
4.1. JÖVŐKÉP	14
4.2. CÉLOK	14
4.2.1. A település átfogó fejlesztését szolgáló célok meghatározása	14
4.2.2. Részcélok és a beavatkozások területi egységeinek meghatározása	16
4.2.2.1. Vízvédelem	16
4.2.2.2. Turizmus fejlesztése	17
4.2.2.3. Gazdaság élénkítése	18
4.2.2.4. Természeti és épített környezet védelme	18
4.2.2.5. Kapcsolatok építése, erősítése	21
4.2.2.6. Helyi identitástudat erősítése	22
4.2.2.7. Falusias környezet megőrzése, minőségi élettér kialakítása	24
4.2.3. A fejlesztési célok értelmezése az egyes településrészekre	25
4.3. KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ	26
4.3.1. Társadalmi, gazdasági és környezeti adatok	26
4.3.2. Javaslat a műszaki infrastruktúra fő elemeinek térbeli rendjére	26
4.3.3. Örökségi értékek, javaslatok az örökség védelmére	27
4.4. A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS AZOK NYOMONKÖVETÉSE	27
4.4.1. A megvalósítást szolgáló eszköz- és intézményrendszer	27
4.4.2. Javaslat a változások nyomon követésére, a felülvizsgálat rendjére	27

1. BEVEZETŐ

1.1. ELŐZMÉNYEK, A MEGBÍZÁS ISMERTETÉSE

Kisoroszi Község Önkormányzatának képviselő-testülete a 6/2015. (01.21.) Kt. sz. határozatában döntött településfejlesztési koncepciójának és településrendezési eszközeinek felülvizsgálatáról, a munkával 2015. februárjában a Völgyzugoly Műhely Kft-t bízta meg. A tervezési munka 2015. februárjában kezdődött.

Kisoroszi község hatályos településfejlesztési koncepciója 2003-ban került jóváhagyásra. A településfejlesztési koncepció felülvizsgálatára a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012 (XI.8) Korm. rendeletben foglaltak alapján kerül sor.

1.2. A TERVEZÉSI ÉS VÉLEMÉNYEZÉSI FOLYAMAT

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (Étv.) a települési önkormányzatok feladatává jelölte ki a településfejlesztési feladatkör ellátását. Az Étv. értelmében a településfejlesztési koncepció: a település környezeti, társadalmi, gazdasági adottságaira alapozó, a település egészére készített, a változások irányait és a fejlesztési célokat hosszú távra meghatározó dokumentum. A településfejlesztési koncepciót az önkormányzat a megállapításról szóló döntés mellékleteként fogadja el.

A **településfejlesztés feladata** a településen élők számára a települési élet- és környezetminőség javítása, a környezetbiztonság erősítése, a települési erőforrásokra építő, az erőforrások fenntarthatóságát biztosító, hosszú és rövid távú fejlesztési irányok, célok és az azok elérését biztosító programok és eszközök meghatározása.

A **településfejlesztési koncepció** hosszú távra rendszerbe foglalja az önkormányzat településfejlesztési szándékait, ennek keretében a területi adottságok és összefüggések figyelembevételével meghatározza a település jövőképét, javaslatot tesz a helyi környezet, társadalom, gazdaság és az infrastruktúra átfogó fejlesztésére, a műszaki, az intézményi, valamint a táji, természeti és ökológiai adottságok fenntartható hasznosítására. A településfejlesztési koncepcióban foglaltakat a települési önkormányzat döntéseiben érvényesíti.

A településfejlesztési koncepció a 314/2012. (XI.8) Korm. rendelet értelmében megalapozó vizsgálat alapján készült, e munkarész 2015. márciusában került dokumentálásra. A településfejlesztési koncepció kidolgozását a település vezetőségével folytatott interjú és egy lakossági fórum előzték meg, amelynek során a Kisorosziiban zajló társadalmi-gazdasági folyamatokról, Kisoroszi jövőjéről, lehetőségeiről és a települést veszélyeztető tényezőkről volt szó. Mindezek alapján egy vitaanyag került kidolgozásra, amely tartalmazta a település jövőképét és az elérendő célok rendszerét. A településfejlesztési koncepció vitaanyagát Kisoroszi önkormányzatának képviselő-testülete megismerte és az 50/2015. (04.29.) sz. határozatában annak továbbtervezését támogatta.

A 314/2012. (XI.8.) Korm. rendelet 30.§ (1) c) pontja alapján a településfejlesztési koncepció készítése során a település polgármestere adatszolgáltatási kérelmet küld a Központi Statisztikai Hivatalnak (továbbiakban: KSH) a település szegregációs szűrése céljából. A beérkezett adatszolgáltatás alapján a településen szegregátumok és szegregációval veszélyeztetett területek, településrészek nem találhatóak.

Az elkészült - és az önkormányzat képviselő-testülete által támogatott - településfejlesztési koncepció tervezetét a képviselő-testületi elfogadását megelőzően véleményeztetni kell az illetékes államigazgatási szervekkel, érintett területi és települési önkormányzatokkal, valamint a további partnerekkel. Az egyeztetési folyamat szabályait a 314/2012. (XI.8.) Korm. rendelet tartalmazza. **Jelen dokumentáció a településfejlesztési koncepció véleményezési eljárásra előkészített anyaga.**

2. VIZSGÁLATI ÖSSZEFOGLALÓ

2.1. VIZSGÁLATOK ÖSSZEFOGLALÁSA

A Vizsgálati összefoglaló célja és feladata, hogy összefoglaló módon mutassa be a település településrendezési konfliktusait, fejlődési lehetőségeit, mintegy kijelölve a település fejlődésének irányát és a településrendezési eszközök tervezésének irányát.

Települési alapadatok	
Terület (ha)	1093,82
Belterület (ha)	129,97
Egykori zártkert (ha)	-
Külterület (ha)	963,85
Lakosság (fő)	997

Térségi kapcsolatok, településhálózat

Kisoroszi a Szentendrei-sziget északi csúcsán fekvő település, a Szentendrei járás része, a járási központtól, Szentendrétől 20 km-re, a fővárostól 40 km-re fekszik. A falu földrajzi elhelyezkedéséből adódóan zsáktelepülés, közútról egyetlen módon, az 1113. sz. Szentendre-Kisoroszi összekötő útról Tahitótfalun át közelíthető meg. További közlekedési kapcsolata a Visegrád-Szentgyörgypusztra közlekedő rév. A község a Budapesti Agglomeráció és a Dunakanyar Kiemelt Üdülőkörzet része.

A település társadalma

Kisoroszi lakosainak száma 2013-ban 997 fő volt. A község népességszáma 1960 és 1990 között drasztikus csökkenést mutatott, 30 év alatt a felére esett vissza, ám az 1990-es évektől dinamikus növekedés tapasztalható. Utóbbi kedvező folyamat a beköltözők folyamatosan növekvő számának tudható be, akik között a vonzó természeti környezetet és nyugalmat kereső művészek, és a kisgyermekes családok egyaránt megtalálhatóak. Mindezek ellenére a település korszerkezete elöregedést mutat, a 60 év feletiek aránya magasabb, mint a 15 éven aluliaké.

A település gazdasága

Kisoroszi gazdasága, kedvező földrajzi elhelyezkedéséből adódóan, a turizmusra és a mezőgazdaságra épül. A község idegenforgalmi jelentőségét főleg a Duna nyújtotta vízisport és fürdőzési lehetőségek adják, a szigetcsúcson egy táborozóhely üzemel (Kisoroszi Szigetcsúcs Erdőterületi Táborozóhely). További turisztikai lehetőségek a horgásztóként működő Cseres-tó, valamint a Magyar Golf Club golfpályája.

A település másik gazdasági húzóágazata a mezőgazdaság. A külterületi szántóterületek nagy részén egy földbirtokos gazdálkodik, a kisebb parcellákat a néhány hektárral rendelkező helyi lakosok művelik. Jellemző termesztett növények a repce, a kukorica, a búza és a napraforgó.

Fontos megemlíteni a település és a Fővárosi Vízművek Zrt. közötti megállapodást, amelynek keretein belül a Kisoroszi közigazgatási területén kitermelt vízmennyiségből származó bevétel 1%-át a település önkormányzata kapja meg, amit többek között környezetvédelemre, hulladékgazdálkodásra, környezettudatos szemléletformálásra fordíthat a Fővárosi Vízművekkel kötött megállapodás alapján.

Településüzemeltetés

Kisoroszin az anyagi jellegű közszolgáltatások az önkormányzat által biztosítottak és megfelelően működnek. A kommunális hulladék elszállítása megoldott, a szelektív hulladék-gyűjtés szigeteken valósul meg. Az önkormányzat egy hulladékudvar is működtet a belterület északi határán, ahová a feleslegessé vált lomokat, építkezési törmelékeket vihetik a településen élők.

Természeti adottságok

Kisoroszi az Alföld nagytáj területén, a Duna menti síkság középtáján, a Vác-Pest-Duna-völgy kistáján helyezkedik el. A Szentendrei-sziget tszf. magassága 100 és 123 m között változik, Kisoroszi területén jelentős magasságkülönbségek nincsenek. A község talajtani adottságaira a Duna-parti területeken a réti öntéstalajok, a középső területeken pedig a gyenge vízgazdálkodású futóhomok jellemzőek. A település vízrajzi jellemzőit a Duna határozza meg, a talajvízszint ingadozások is a Duna vízállását követik. A község felszíni vízfolyással nem rendelkezik, egyetlen felszíni állóvíze a Cseres-tó. A község természetes növénytakaróját a Duna parti ártéri ligeterdők és az azokhoz kapcsolódó ártéri kaszálók alkotják.

Tájszerkezet

Kisoroszi tájszerkezetét főként a vízrajzi és egyéb természeti adottságokhoz alkalmazkodó területhasználatok, beépített területek, valamint a különböző természetes és mesterséges vonalas elemek hálózata határozza meg. A Duna-parti területeken főleg a vízhez kötődő területhasználatok, míg a sziget belső területein a beépített területek és a szántók uralkodnak. A település egyetlen mesterséges vonalas tájszerkezeti eleme az 1113 sz. Szentendre-Kisoroszi összekötő út, amely kelet-nyugati irányban szeli át a települést és a Széchenyi útba torkollik. A táj szerkezetét jelentősen meghatározza a Magyar Golf Club golfpályája, amely 66 hektáros területével a belterület keleti oldalához csatlakozik.

Tájhasználat

Kisoroszi tájképét és a tájhasználatok kialakulását nagymértékben befolyásolta Duna-parti elhelyezkedése. A közigazgatási terület vízparti területeit erdők borítják, amelynek egy része természetes, másik része vízvédelmi célú, telepített állomány. További erdőterületek a belső, Dunától távolabbi területeken két helyen találhatóak: a belterület északi oldalához csatlakozó erdőfolt, valamint a Tahitótfalu területéről átnyúló erdősáv, amelynek vonalán egykor egy vízfolyás haladt. A Duna menti erdősávokat a sziget belseje felé haladva gyepek váltják fel a közigazgatási terület északi és déli részén. A település területén szántóterületek két nagyobb foltban helyezkednek el: a település keleti részén nagytáblás művelésű szántók, a belterülettől nyugatra pedig kisebb parcellák jellemzőek. Jelentős kiterjedésű területtel rendelkezik a külterületen a Magyar Golf Club golfpályája, amelyen nyílt gyepfelületek és ligetes erdőfoltok váltják egymást. A belterület keleti oldalán található a község egyetlen felszíni állóvíze, a Cseres-tó, amely ugyan egy élő kavicsbánya telek, ám bányászat nem folyik rajta, jelenleg horgásztóként funkcionál.

Táji és természeti értékek

Kisoroszi területét számos nemzetközi és országos jelentőségű védett természeti terület érinti. A település területén Natura 2000 különleges természetmegőrzési terület (SCI) a Duna és ártere. A Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóságához tartozik a Duna menti erdőterületek és gyepek egy része. Az Országos Ökológiai Hálózat Ökológiai folyosójának képezi részét a Duna és árterében található gyep és erdőterületek, valamint Pufferterületbe tartoznak a belterülettől nyugatra fekvő mezőgazdasági területek, a golfpálya és a Cseres-tó területe, továbbá a Duna-parttól beljebb fekvő erdő és gyepterület egy része.

Zöldfelületi rendszer

Kisoroszin a zöldfelületi rendszer elemei a belterületi zöldterületek (köztertek), a sportpálya, a temetők zöldfelületei, a közlekedési célú közterületek zöldfelületi részei, a telken belüli zöldfelületek, a golfpálya zöldfelülete, a mezőgazdasági területek, a fasorok, erdősávok és az erdőterületek. A belterületen két kiemelkedő szerkezeti jelentőségű zöldterület található: a Hősök tere és a Kálvária-domb. További jelentős zöldfelületi elem a két temető, a sportpálya, illetve a 66 hektár kiterjedésű golfpálya, amelynek területén a ligetes erdőfoltok és a nyílt gyepfelületek váltják egymást.

Településszerkezet

A beépült és beépíthető belterületi településrészen markánsan elkülönül a történelmi településmag (Ófalu), a korábbi zártkerti területek fokozatosan üdülő és lakóterületté átalakuló területe és a korábbi mezőgazdasági területekből kialakult egyelőre kevésbé beépült keleti településrész.

Az **Ófalu** a déli, Szentendrei-Dunaág mentén kialakult egyutcás faluból fejlődött ki. Az Ófalu szerkezete, építészeti karaktere, a telkek beépítési módja jellemzően a 19. század végén alakult ki. A telkek fésűs beépítésűek, az oromfalas lakóépületek utcavonalra épültek. A Széchenyi utca északi teleksorán jellemzően mélyebb telkek alakultak ki. A Széchenyi utca központi szakaszának déli és északi teleksorán is megfigyelhető jelenség, hogy a nagy mélységű telkeket a tulajdonosok felosztották és önálló helyrajzi számon nyilvántartott zárványtelkek jöttek létre, amelyeken zártkörűen egymás után épült 2-3, esetenként 4 lakóház. Az Ófalu területén található Kisoroszi meghatározó közösségi területe, a Hősök tere. Az Ófalu a többi településrésznél intenzívebben beépült, tartalékterületek nem jellemzők.

A **volt zártkerti településrészt** szabályos és széles utcahálózat jellemzi, ez a településrész laza beépítésű, nagy zöldfelülettel. Itt az Ófaluval ellentétben a szabadonálló beépítés a jellemző, jellemző előkert és épülettípus hiányában a területen nem alakult ki karakteres utcakép. A zártkerti településrész jellemzően már beépült, elsősorban az épületek bővítése és funkcióváltása várható a jövőben

A keleti településrész Kisoroszi legkésőbb kialakult, napjainkban is formálódó lakóterülete. Itt még nagy arányban található beépítetlen területek. A Széchenyi és Homokalja utcák közötti mély területek kelet-nyugati irányú, a hatályos szabályozási tervben szabályozott feltárása helyenként megindult, de a közterületek tényleges kiépítése még nem történt meg.

Belterületi területhasználat

Kisoroszi beépített területei jellemzően lakóterületek, ahol helyenként üdülőépületek is megtalálhatók. A település elsősorban a keleti településrészen kiterjedt lakóterületi fejlesztési potenciállal rendelkezik, mely várhatóan a tömbök megindult feltárása után fog intenzívebben beépülni. A volt zártkertek területe már jellemzően beépült, itt a jelenleg még üdülőépületként használt ingatlanok bővítése, átépítése, korszerűsítése, funkcióváltása várható. Összefüggő hétvégi házas üdülőterület az Ófalu és a szigetcsúcs közötti tömbben található. Üdülő funkciójú épületek a település egész területén található, nagyobb arányban a volt zártkerti területeken.

Az intézmények, vendéglátó helyek és kereskedelmi egységek az Ófaluban található, a Széchenyi utca mentén és a Hősök terén elszórtan helyezkednek el.

Kisoroszi legfőbb gazdasági húzóágazata az idegenforgalom, így a településen gazdasági területtel alig találkozhatunk. Az egyetlen gazdasági telephely a Széchenyi utca keleti külterületi szakasza mentén található.

A település nagy zöldfelülettel rendelkező különleges területfelhasználású területei a temetők és a sportpálya területe.

Településkarakter, jellemző épülettípusok

Az Ófaluban állnak Kisoroszi legértékesebb épületei, ezt jelzi az is, hogy minden helyi védelem alatt álló épület ezen a településrészen található. A kialakult beépítés és a meglévő épületállomány sok helyütt őrzi még a 19. században létrejött településképet, épülettömegeket és építészeti részleteket. Az Ófalu oldalhatáron álló utcavonalra épült oromfalas lakóépületei jellemzően tornácos kialakításúak, de előfordul még a bejárat fölül kinyúló deszkázott ereszes megoldás is. A tornácok fa, kő vagy tégl szerkezetűek. A kiskapu helyenként beépült az utcai homlokzatba. Az épületeknek utcafronton egy vagy két ablakuk van, nyújtott, keskeny ablakformákkal, három vagy több osztással. Jellemzőek a padlástér bevilágító ablakok, amelyeknek funkcionális szerepén túl az oromzatos házak díszítő elemei is egyben, sok utcai homlokzaton szoborfülke is található.

Az eredeti épülettömegek megőrzése sok helyen rendkívül harmonikus utcaképet eredményez az Ófaluban, ennek egyik leggyönyörűbb példája a Hősök terének nyugati házsorán figyelhető meg, de további értékes utcakép alakult ki a Széchenyi utca egyes szakaszain és a Rév utcában is.

A volt zártkerti és a keleti településrész épületállománya meglehetősen vegyes. A hétvégi házakról kezdve a kétszintes, lapostetős „kockaépülettől” a ’80-as években épített tetőtér-beépítéses lakóházakon keresztül az ezredfordulót követően épült modern épületig, és a divatos mediterrán házakig szinte mindennel találkozhatunk.

A településkép egyik meghatározó eleme a Duna felőli, „külső” arculata. A kikötő, a parti sáv megjelenése helyenként rendezetlen, néhol túlzó tömegű és alacsony építészeti értéket képviselő épületek uralják a látképet.

Épített értékek

Kisoroszi több évszázados múltra visszatekintő település, ahol az építészeti értékek kiemelkedően magas arányban maradtak fenn az Ófaluban. A hagyományos építészet jellemzői közül a településközpontban megjelenő hagyományos településszerkezet, valamint az egységes utcakép maradt fenn szinte változatlan formában, valamint számos elsősorban lakóépület őrzi még a térségre jellemző, hagyományos építészeti vonásokat.

A településen két országos védelem alatt álló műemlék építmény található, ezek a település templomai. Mindkét műemlékhez tartozóan ex-lege védett műemléki terület került kijelölésre.

Közlekedés

Kisoroszi közlekedését a Szentendrei-sziget közlekedési helyzete határozza meg. A sziget komppal több irányból megközelíthető. Szentendre-Horány, Pócsmegyer-Leányfalu, Alsó-Göd-Horány, Felső-Göd-Surány, Kisoroszi-Visegrád Szentgyörgypuszta között csak gyalogos és kerékpáros kompközlekedésre van lehetőség. Szentendre-Szigetmonostor, Dunakeszi-Horány és Vác-Tahitófalu között teherkomp közlekedik. A kompközlekedés kapacitásbeli lehetőségei korlátozottak, valamint az időjárástól való függőségük is jelentős. A sziget közlekedésének gerincét a 1113 j. Szentendre és

Kisoroszi összekötő út tölti be. Az út a Szentendrei rév szigeti oldaláról indulva halad északi irányban, Szigetmonostort és Surányt érintve, Tahitótfalun át haladva éri el Kisoroszi belterületét.

A településtől délre, a Duna jobb partján halad a 11. sz. főút, ami a Szentendrei szigetről a Tahí hídon át (1114 j. Tahitótfalu - Vác összekötő út) valamint kompon keresztül érhető el. A 11. sz. főútról érhető el az M0 autópályát, ahonnan a fővárosba futó autópályák, és főbb utak megközelíthetők.

Kisoroszi tágabb térségében halad az országos jelentőségű Felső - Dunamente kerékpárút (6-os jelű Euro Velo) a 11. sz. és a 12. sz. másodrendű főút mellett.

Közmű

A megvalósított közműfejlesztések eredményeként a 2000-es évek elején a település területének központja már teljes közműellátással rendelkezett. Ma már a település lakásállományának 70%-a számára biztosított a teljes közműellátás. A teljes közműellátáshoz kiépítették a közüzemű ivóvíz ellátást, a közcsonnás szennyvízelvezetést, a csapadékvíz elvezetést, a villamosenergia ellátást és a földgázellátást is, valamint a vezetékes távközlési és műsorelosztási szolgáltatást. Az elmúlt években megvalósított fejlesztésekkel pedig az egyes közművek szolgáltatásának kiépítését tovább fejlesztették. Ellátási hiányok a belterület peremén és a külterületen fekvő ingatlanoknál fordulnak elő.

A villamosenergia, valamint a vezetékes elektronikus hírközlési hálózat vezetékai jellemzően föld felett vannak elhelyezve, amely jelentős mértékben befolyásolja, rontja a település arculatát.

Árvízvédelem

Jelenleg Kisoroszi elsőrendű védelemére árvízvédelmi mű nincs kiépítve. Az eddigi árvízvédelmet nyújtó védgát, nyári gátként kezelhető, amelyik a kisebb árhullámok levonulásakor tud védelmet nyújtani.

A hullámterek beépítését korlátozó rendelkezések csak a múlt század utolsó éveiben jelentek meg. Az akkori rendelet még a Dunához kapcsolódó sportolási-pihenési célú épületek elhelyezését megengedte. Erre alapozva kerültek a hullámtéri területre olyan beépítésű telkek, amelyeket a jelenleg joghatályos rendelet már nem engedne meg. Az akkori kivitelezésnél, az ide épülő ingatlanoknál még számoltak azzal, hogy a Dunán levonuló árhullámok következtében, az épületek víz alá kerülhetnek, számoltak az alkalmazott építési technológia választásánál a vízelöntés előfordulási lehetőségével. Az évtizeden keresztül nem jelentkező komolyabb árhullámra tekintettel egyre igényesebb épületek, építmények kerültek elhelyezésre, ennek elkerülésére szigorították az előírásokat, a hullámtéri területre bármilyen új beruháznál a hatályos előírásokat figyelembe kell venni.

Árvízvédelem keretében az árvízvédelmi műnél, Kisoroszinál a kiterülő víz nagy-vízi meder élénél meg kell említeni az árvízi védekezés számára biztosítandó 10 m-es védekezési sávot, amelyben semmi építmény nem helyezhető el. Továbbá a mentett oldalon 110 m-es fakadóvíz előfordulásával veszélyeztetett sávot, a hullámtéri oldalon 60 m-es sávot, amelyen belül felszín alatti munkálatok csak nagy gondossággal, az illetékes hatóság hozzájárulásával végezhetők.

A BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság elkészítettett egy országos térképet, amely alapján Kisoroszi „villámárvíz” előfordulási eseményre a „magas” kockázatú területen fekszik. Ez ellen a csapadékvíz elvezetés gondos megoldásával lehet védekezni, ezért annak mielőbbi kialakítása szükséges.

Környezeti állapot

Kisoroszi területén jelentős tájhasználatlaltal illetve kibocsátással járó ipari terület, vállalkozás nem működik, a környezeti elemekre a turizmus és a mezőgazdasági művelés fejtik ki a legnagyobb hatást.

Kisoroszi területén a felszíni és a felszín alatti vizek védelme kiemelt jelentőséggel bír, mivel a település területén dunai ivóvízbázisok (Kisoroszi Vízbázis és Tahí Vízbázis) találhatóak. A felszíni és a felszín alatti vizek minőségét a háztartásokban keletkező szennyvizek talajba szikkasztása veszélyezteti, mivel a szennyvíz-csatorna hálózatra való rácsatlakozások aránya alacsony a településen. A község zsáktelepülés jellegéből adódóan átmenő forgalom nincs a faluban, így a közlekedésből származó légszennyezés mértéke csekély. A zaj- és rezgésterhelés mértéke szintén elhanyagolható, vasút nem halad át a településen, zajkibocsátással járó ipari üzem nincs a településen.

Katasztrófavédelem

A településen a legnagyobb veszélyt a dunai árvizek jelentik. A község a havária-helyzetek megelőzésére és kezelésére rendelkezik Veszélyelhárítási tervvel és Vízkérelhárítási tervvel is. A falu katasztrófavédelmi osztályba sorolás alapján II. kategóriába tartozik. A vízkár elleni védelem mellett fontos szerepe van a vízbázisok védelmének is.

2.2. EGYEDI KEZELÉST IGÉNYLŐ, ILLETVE PROBLÉMÁS TERÜLETEK

Belterületi kiemelt feladatok

- Az egyes településrészekben a lakóterületek között - telekstruktúra illetve beépítési intenzitás tekintetében - jelentős különbségek mutatkoznak. Éppen ezért a lakóterületek beépítési paramétereinek felülvizsgálatánál figyelemmel kell lenni a meglévő adottságokra, értékekre. (A megváltozott jogszabályi környezet következtében történő paraméterváltások figyelembevétele mellett - pl. építménymagasság helyett épület-magasság)
- Az Ófalu tradicionális szerkezetének, településképi megjelenésének megóvása érdekében megfelelő szabályozás szükséges, meghatározva a védelemre érdemes településszerkezeti elemeket is (beépítési mód, utcakép, telekszerkezet stb.)
- A kialakult zárványtelkek kérdésének megfelelő szabályozása.
- A kialakult mély telektömbök feltárásának újragondolása.
- A fokozatosan beépülő, formálódó keleti településrész szabályozásának átgondolása, hogy a település kapujához méltó településkép alakulhasson ki.
- A Szentendrei Dunaág felőli településkép védelme érdekében szükséges szabályozási elemek kidolgozása.
- A település zöldfelületi rendszerének megfelelő szabályozása, az élhető lakókörnyezet megteremtése érdekében.

Tájhasználati feladatok

- A természetvédelmi oltalom alatt álló területeken található területhasználatok összeegyeztetése a természetvédelem érdekeivel (például a golfpálya, a hulladékudvar).
- A bányató településrendezési eszközökben való megjelenésének kezelése.
- Vízbázisvédelmi területek egyedi kezelése, területhasználatok átgondolása az egyes védőzónákban.

Környezeti, természeti értékek

- A Duna és az ivóvízbázisok vízminőségének megőrzése, az ártéri növényzet megőrzése, fenntartása.
- Ökológiailag értékes (védelem alatt álló) természetközeli területek megóvása.
- Környezetkímélő mezőgazdasági technológiák, vegyszerhasználat racionalizálása.
- Helyi természetvédelmi célok átgondolása és azok érvényesítése.

Közlekedési és közmű területek

- A hatályos szabályozási tervben tervezett közterület szabályozások átgondolása.
- A keleti településrészen megindult tömbfeltárások felülvizsgálata.
- Kerékpárutak nyomvonalának kijelölése.
- Gyalogos és kerékpáros híd helyének kijelölése.
- A kiépített szennyvízgyűjtő hálózatra nem csatlakozó ingatlanok rácsatlakozását meg kell oldani.
- A közcsatorna hálózat teljes körű kiépítése a beépített területeken.
- A felszíni vízrendezés és az árvízvédelem megoldása.
- A közvilágítás mennyiségi és minőségi fejlesztése.

2.3. ELTÉRŐ JELLEMZŐKKEL RENDELKEZŐ TELEPÜLÉSRÉSZEK

Kisoroszi belterülete három jól elkülöníthető településrészrel rendelkezik. E településrészek beépítésük idejét, a kialakult szerkezetet, beépítési módot és épületállományt tekintve jól elkülöníthetőek, azonban megállapításra került, hogy a település nem rendelkezik a többitől markánsan eltérő, szegregált településrészrel.

A külterületen markánsan elkülönülő területhasználatok a belterület keleti és nyugati oldalához csatlakozó mezőgazdasági területek, illetve a Duna menti erdőterületek, amelyeknek nagy része vízmű terület.

3. A TELEPÜLÉS ADOTTSÁGAI EGY SWOT TÁBLÁZATBAN ÖSSZEFOGLALVA

Kisoroszi településfejlesztési koncepciójának elkészítéséhez elengedhetetlen a SWOT analízis készítése. Amellett, hogy a település adottságait erősségekre és gyengeségekre szétválasztva összegyűjtjük, az adottságokból adódó lehetőségek mellett a települést veszélyeztető tényezők is feltárásra kerülnek.

A térség és Kisoroszi helyzetelemzéséből származó információk stratégiai szemléletű, rendszerezett összegzését tartalmazza a SWOT analízis.

	ERŐSSÉGEK (S)	GYENGESÉGEK (W)
REGIONÁLIS KAPCSOLATOK, TÉRSÉGI SZEREPKÖR	<ul style="list-style-type: none"> Jó földrajzi elhelyezkedés Főváros, járásközpont közelsége Térségi együttműködések, a Szentendrei-sziget településeinek összefogása A főváros és a térség vízellátásában jelentős szerep 	<ul style="list-style-type: none"> Általános iskolai felső tagozat nincs Árvíz esetén nincs közúti kapcsolat Hétvégén nincs menetrend szerinti autóbusz közlekedés Kerékpárút, vasút nem érinti Hiányos közlekedési kapcsolatok északi irányba
DEMOGRÁFIA, FOGLALKOZTATÁS, TÁRSADALMI ELLÁTÁS	<ul style="list-style-type: none"> Növekvő lakosság A beköltözők számának növekedése: fiatalok, kisgyerekes családok és idősek beköltözése Nincsenek szegregátumok Egyetemi, főiskolai végzettségűek magas aránya Nagy számú helyben működő civil szervezet A lakosság aktív közösségi tevékenysége A helyi közösség identitás-tudatát erősítő rendezvények Jó a közbiztonság Működő óvoda és általános iskola alsó tagozat Megfelelő háziorvosi, gyermekorvosi- és védőnői szolgálat Működő polgárőrség Helyi Esélyegyenlőségi Program A regisztrált álláskeresők száma alacsony 	<ul style="list-style-type: none"> Természetes fogyás Előregedő társadalom Az őslakosok és a betelepülők között előforduló konfliktusok Helyi munkalehetőségek hiányából adódó ingázás Egészségügyi ellátás bizonyos területeinek hiánya: fogszakorvos nincs a településen, mentőállomás nagyon távol van Oktatás területén hiányosságok (felső tagozat hiánya) Idősek ellátása nem megoldott (idősek klubja, nappali ellátója nem működik)
GAZDASÁG	<ul style="list-style-type: none"> A gazdaság húzóágazata a mezőgazdaság és az idegenforgalom A mezőgazdasági területek művelés alatt állnak, nincsenek bozótos, parlagon hagyott területek A Fővárosi Vízművekkel kötött szerződésből származó bevételek 	<ul style="list-style-type: none"> A mezőgazdaság és az idegenforgalom a helyi lakosoknak csak kis arányát foglalkoztatja A hagyományos gyümölcsstermesztési formák (pl. szilva-termesztés) szinte teljesen megszűntek Helyben működő kis- és középvállalkozások kis száma
TERMÉSZET, KÖRNYEZET	<ul style="list-style-type: none"> Értékes vízbázis területek Ökológiai szempontból értékes vízfelületek Értékes természeti környezet Nemzetközi és országos védelem alatt álló területek Védett növény- és állatfajok Kiváló látványkapcsolatok a Duna-parton A szigetcsúcs páratlan 	<ul style="list-style-type: none"> A szigetcsúcs intenzív terhelése a szezonális turizmusból adódóan A Cseres-tó tulajdonviszonyainak rendezetlensége, parti sávjának balesetveszélyessége A szennyvíz-csatorna hálózatra való rácsatlakozások alacsony aránya Intenzív mezőgazdasági művelésből származó esetleges talaj-szennyezés

	ERŐSSÉGEK (S)	GYENGESÉGEK (W)
	látványkapcsolatai <ul style="list-style-type: none"> Szelektív hulladékgyűjtés működése hulladék-gyűjtő szigeteken Önkormányzat által üzemeltetett hulladék-udvar Rendszeres hulladék-szedő akciók az önkormányzat szervezésében Hulladékgyűjtők nagy száma a közterületeken 	
ÉPÍTETT KÖRNYEZET, TELEPÜLÉSKÉP	<ul style="list-style-type: none"> Kellemes, nyugodt lakókörnyezet Számos építészeti érték (műemléki és helyi védelem alatt álló építmények) Ófalu homlokzat-felújítási és kapufelújítási program Az ősi településmag szerkezete Jó állapotú, fenntartott zöldterületek, játszóterek Lakóterületi tartalékok 	<ul style="list-style-type: none"> Vegyes épületállomány az Ófalu területén Rendezetlen funkciójú épületek A Keleti településrész beépített területeinek problémái (infrastrukturális kapcsolatok hiánya, árvízveszély) A légvezetékek sűrű hálózatának kedvezőtlen látványa A keleti településkapunál található építőanyag-kereskedés kedvezőtlen látványa A Szentendrei-Duna felőli településképet uraló túlzó tömegű, alacsony építészeti értéket képviselő épületek
INFRASTRUKTÚRA, KÖZLEKEDÉS KÖZMŰVEK	<ul style="list-style-type: none"> Közúti összeköttetés Tahitófaluval Kedvező belső települési úthálózat Révállomás Hajó kikötő 	<ul style="list-style-type: none"> Kerékpárút nem érinti A szennyvíz-csatorna hálózatra való rácsatlakozások aránya alacsony Vízjogi engedéllyel rendelkező árvízvédelmi töltés nincs
IDEGENFORGALOM, ÜDÜLÉS	<ul style="list-style-type: none"> Kedvező turisztikai adottságok (kemping - szigetcsúcs, lovas turizmus, horgászturizmus - Cseres-tó, golf - Magyar Golf Club stb.) Változatos turisztikai lehetőségek: víziturizmus, horgászturizmus, golfturizmus, természetjárás stb. 	<ul style="list-style-type: none"> Az idegenforgalom terén szezonális Az idegenforgalmat kiszolgáló infrastruktúra-hálózat alacsony kiépültsége Minőségi szálláshelyek, szolgáltatások hiánya Az idegenforgalom zavaró hatása a lakosság nyugalma a szezon idején
	LEHETŐSÉGEK (O)	VESZÉLYEK (T)
REGIONÁLIS KAPCSOLATOK, TÉRSÉGI SZEREPKÖR	<ul style="list-style-type: none"> A térségi együttműködések számának növekedése (közös pályázatok, programok) A meglévő kapcsolatok szorosabbra fűzése Közlekedési kapcsolatok bővülése, fejlődése 	<ul style="list-style-type: none"> A meglévő regionális és térségi kapcsolatok meggyengülnek, eltűnnek

	LEHETŐSÉGEK (O)	VESZÉLYEK (T)
DEMOGRÁFIA, FOGLALKOZTATÁS , TÁRSADALMI ELLÁTÁS	<ul style="list-style-type: none"> A betelepülők számának növekedése A település népességmegtartó erejének növelése, a fiatalok helyben tartása Új munkahelyek teremtése helyben, a meglévők erősítése Egészségügyi szolgáltatások körének bővítése A helyi identitástudat erősítése 	<ul style="list-style-type: none"> A fiatalok elvándorolnak, a társadalom egyre inkább elöregedik A bevándorlás csökkenő tendenciát mutat, egyre kevesebb lesz a beköltöző Az őslakosok és a beköltözők közti viszony tovább romlik Megnő a munkanélküliség A környező településekre való ingázás nő A helyi civil szervezetek aktivitása gyengül, megszűnik
GAZDASÁG	<ul style="list-style-type: none"> A mezőgazdaság erősödik, differenciálódnak a művelési módok és a termesztett növények A település egyre inkább önfenntartóvá válik A hagyományos termesztési módok és termesztett növények visszahozása (például szilva-termesztés) Helyi termék feldolgozás fellendül Az állattartás helyi hagyományainak felélesztése A helyi vállalkozások támogatása, erősítése, helyben tartása 	<ul style="list-style-type: none"> A meglévő kis- és középvállalkozások meggyengülnek A mezőgazdasági termelésben felerősödik a monokultúra A település egyre inkább a területén kívülről származó termékekre támaszkodik
TERMÉSZET, KÖRNYEZET	<ul style="list-style-type: none"> A vízbázisok védelme Az értékes vízkinccs védelmének fontossága egyre inkább tudatosodik a helyi lakosságban A természeti értékek megőrzése, bemutatása A meglévő látványkapcsolatok megőrzése, fenntartása A szigetcsúcs szépségének, jellegének megőrzése A szennyvíz-csatorna hálózatra való rácsatlakozás ösztönzése, a rá nem csatlakozás szankcionálása Környezeti nevelés keretein belül a helyi fiatalok szemléletformálása, környezettudatosságra való ösztönzése 	<ul style="list-style-type: none"> Az értékes természeti környezet minőségének romlása az idegenforgalmi terhelés következtében Az értékes természetközeli növényállomány károsodása idegenhonos, invazív növényfajok terjedésével A Cseres-tó balesetveszélyes állapotának további súlyosbodása A meglévő látványkapcsolatok megromlanak
ÉPÍTETT KÖRNYEZET, TELEPÜLÉSKÉP	<ul style="list-style-type: none"> Értékközpontú, szigorú építési szabályozás Az építészeti értékek megőrzése, szükség esetén helyreállítása és hasznosítása Az Ófalu program folytatása A nyugodt, falusias lakókörnyezet fenntartás Az árvízveszélyes területek beépítésének korlátozása A tájképi potenciál megőrzése a belterületet körülvevő erdősávok és gyepek fenntartásával A keleti településkapu 	<ul style="list-style-type: none"> A falusias jelleg gyengülése, értékeinek elvesztése Az építészeti értékek állagromlása, pusztulása A hagyományos utcakép megbomlása, a hagyományos jellegtől idegen épületek megjelenése A Szentendrei-Duna felőli településkép további romlása

	LEHETŐSÉGEK (O)	VESZÉLYEK (T)
	<p>rendbehozatala, vonzóvá tétele</p> <ul style="list-style-type: none"> • A rendezett közparkok, játszóterek további fejlesztése 	
INFRASTRUKTÚRA, KÖZLEKEDÉS KÖZMŰVEK	<ul style="list-style-type: none"> • A közlekedési kapcsolatok bővülése • A szennyvíz-csatorna hálózatra való rácsatlakozások arányának növekedése • A lakosság szelektív hulladékgyűjtésre való ösztönzése • Alternatív energiaforrások használata 	<ul style="list-style-type: none"> • Az infrastrukturális fejlesztések elmaradása forráshiány miatt • A szennyvíz-csatorna hálózatra való rácsatlakozások nem történnek meg, tovább szennyeződik a talaj, a felszíni és a felszín alatti vizek
IDEGENFORGALOM ÜDÜLÉS	<ul style="list-style-type: none"> • Minőségi vendéglátás, minőségi szálláshelyek jönnek létre • A turisztikai kínálat bővítése: tájház kialakítása, csapatépítések szervezése stb. • Turisztikai programkínálat bővítése a környező településekkel összefogva 	<ul style="list-style-type: none"> • A vendéglátás és a szolgáltatások fejlesztése nem minőségi irányba, hanem a tömegturizmus felé mozdul el • A szigeti települések fejlesztései nem összehangoltan valósulnak meg

4. TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

4.1. JÖVŐKÉP

Kisoroszi az édesvíz faluja, a Dunakanyar egyik legszebb települése

Kisoroszi a Szentendrei-sziget északi csúcsán, a Duna-ágak ölelésében fekvő település. A falu mindennapi életét szorosan áthatja a vízzel való kapcsolata, a víz számos lehetőséget nyújt számára, amelyek közül kiemelkedő jelentőségűek a közlekedési útvonalak.

A település területén található vízbázisok által nyújtott ivóvíz, a rekreációs lehetőségek, és a szigetcsúcsról nyíló páratlan látványkapcsolatok Kisoroszi kiemelkedő értékei. Ám ezek mellett nem szabad figyelmen kívül hagyni a víz másik oldalát sem, az árvizeket, amelyekhez az évszázadok során a falu fokozatosan alkalmazkodott, a lakosok megtanultak együtt élni vele. A víz szerepének, jelentőségének tudatosodása tehát elengedhetetlen mindazokban, akik a településsel kapcsolatba kerülnek: nem csupán az itt élő lakosságban, de az ide érkező, itt hosszabb-rövidebb időt eltöltő látogatókban is.

A vízkincs mellett a község természeti és épített értékekben is bővelkedik. Értékes természeti környezetét főként a vizekhez köthető területhasználatai, ökológiai jelentőségű erdő- és gyepterületei, a Duna élővilága adja. Épített környezete szintén egyedülálló: az ősi településmag, az Ófalu utcaszerkezete, utcaképei, épületállománya páratlan kincset képeznek, az utcák egyedi hangulattal rendelkeznek.

A település jövőbeli fejlesztési irányainak meghatározása tehát ezen adottságok szellemében, védelmük mindenek feletti szem előtt tartásával történhet. A település előremozdulásának módja nem lehet más, mint a víz nyújtotta lehetőségekre, a természeti és táji értékekre támaszkodás, tehát **a meglévő értékekre építő, azokból táplálkozó és azokat megóvó fejlesztések megvalósítása.**

4.2. CÉLOK

A fentiekben felvázolt jövőkép összehangolt cselekvés nélkül csak álom marad. Fontos tehát, hogy a jövőkép megvalósulását meghatározó célok, fejlesztési irányok - cselekvési tervként - meghatározásra kerüljenek, hogy aztán azok megvalósításán a település döntéshozói, gazdasági szereplői és lakossága együtt munkálkodhasson.

E fejezetben tehát megfogalmazásra kerülnek azok a településfejlesztési célok és feladatok, melyek megvalósulása révén elérhető a fentiekben felvázolt jövőkép.

4.2.1. A település átfogó fejlesztését szolgáló célok meghatározása

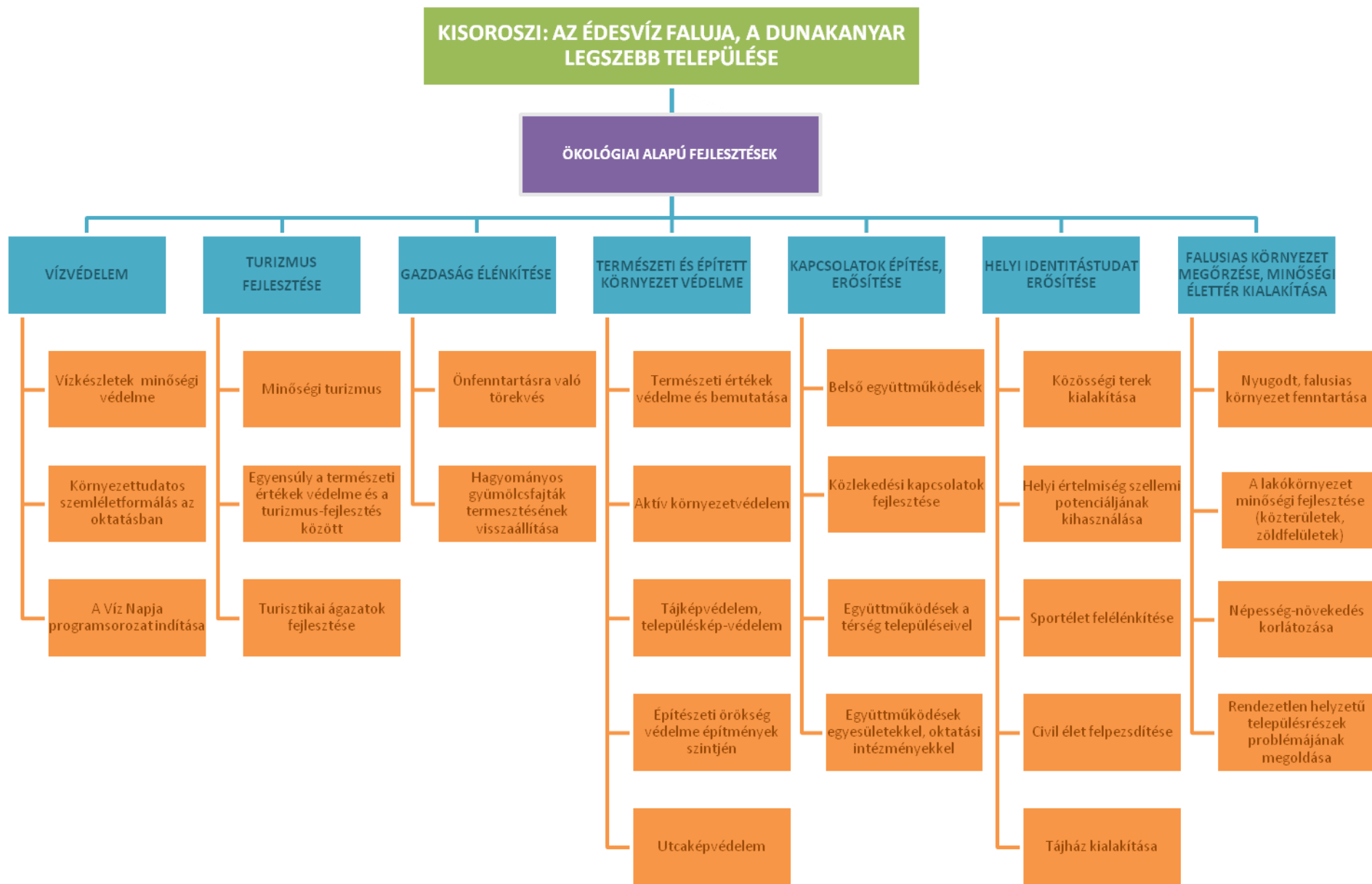
A jövőkép megvalósításához vezető átfogó és azokon belüli részcélokat egy horizontális cél hatja át, amelyet a célrendszer egészének meghatározásánál, a megvalósítást szolgáló eszközök és intézkedések kialakításánál, ezek végrehajtásánál egyaránt érvényesíteni kell.

A kisoroszi célrendszer horizontális célja az **ökológiai alapú fejlesztések** megvalósítása. Az ökológiai szemléletmódnak, a vízkincs és a természeti értékek védelmének a rendszer egészét át kell hatnia, a célok kitűzésétől a végrehajtásig.

A jövőkép megvalósítása érdekében hét átfogó cél kerül meghatározásra, amelyek a település hosszútávú fejlődésének alappilléreit jelentik. Az átfogó célok nem értelmezhetőek egymástól elkülönülve: együtt, összehangoltan kell épülniük annak érdekében, hogy a kitűzött célok megvalósulása a lehető legsikeresebben megtörténjen.

A jövőkép megvalósítását szolgáló átfogó célok a következők:

1. VÍZVÉDELEM
2. TURIZMUS FEJLESZTÉSE
3. GAZDASÁG ÉLÉNKÍTÉSE
4. TERMÉSZETI ÉS ÉPÍTETT KÖRNYEZET VÉDELME
5. KAPCSOLATOK ÉPÍTÉSE, ERŐSÍTÉSE
6. HELYI IDENTITÁSTUDAT ERŐSÍTÉSE
7. FALUSIAS KÖRNYEZET MEGŐRZÉSE, MINŐSÉGI ÉLETTÉR KIALAKÍTÁSA

4.2.2. Részcélok és a beavatkozások területi egységeinek meghatározása

4.2.2.1. Vízvédelem

Vízkészletek minőségi védelme

Kisoroszi egyik legnagyobb értéke a vízkészlete: a dunai vízbázisok ivóvízzel látják el nem csak a falut, hanem a szigeti településeket és Budapest lakosságának nagy részét is. A vízminőség védelmére emiatt kiemelt figyelmet kell fordítani, a község területén folytatott tevékenyégeket, az alkalmazott területhasználatokat úgy kell megválasztani, hogy a felszíni és a felszín alatti vizek minősége ne károsodjon, a talajba, valamint a vizekbe szennyező anyag ne kerüljön.

Egyik legfontosabb cél a **szennyvízcsatorna-hálózatra való rácsatlakozások arányának 100%-ossá tétele**, a jelenlegi 70%-hoz képest. A település lakó- és üdülőépületeinek egy része, valamint a golfpálya sincs a szennyvíz-csatorna hálózatra kapcsolva, ezen ingatlanokon zárt szennyvíztározókkal, esetenként szikkasztással oldják meg a szennyvíz elvezetését, amely sok esetben nem megfelelően szigetelt közműpótlók, derítők segítségével történik, így a szennyvíz tárolására és elszállítására különös figyelmet kell fordítani. Minderre azért van szükség, mert a nem megfelelően tárolt szennyvíz a talaj és a felszín alatti vizek szennyezésével, közvetve pedig a Duna és a vízbázisok vízminőségének romlásával járhat.

A mezőgazdasági művelés során ügyelni kell a vegyszermentes, **mútrágya és növényvédő szerek alkalmazását kerülő művelési módok** alkalmazására. A település területén több helyen is előfordul állattartás, ahol a trágyatárolásra fokozott figyelmet kell fordítani, a tárolók megfelelő szigetelésre ügyelni kell.

A község területén főként a Duna-part menti területeken a turisztikai szezon idején megnövekedik a hulladékok mennyisége, amelyek könnyen a vízbe is juthatnak. Bár a település hulladéktárolókkal kiemelkedően jól felszerelt, sok esetben mégis előfordul a szemét szétszórása. A probléma számos módon kezelhető: egyik módszer a **lakosság és az ide érkezők szemléletformálása, a szemételés káros hatásaira való figyelemfelhívás**. Másik lehetséges eszköz a **Ne szemételj!**, **Nem bántja a szemét?** feliratú táblák kihelyezése, amelyekre jó példákat találhatunk a Pilisi Parkerdő Zrt. illetékességi területén számos helyen, főleg erdőkben, utak mentén. Ezek alkalmazása Kisoroszi területén sem elvetendő ötlet. További alternatíva a **szemétszedő-akciók szervezése**: az önkormányzat már eddig is sikeresen szervezett ilyen típusú eseményeket, amelyeknek egyrészt a végigjárt területek megtisztításában, másrészt közösségformáló erejükben rejlik fontosságuk.

Környezettudatos szemléletformálás az oktatásban

A vizek védelmében kiemelkedő szerepe van annak, hogy a **vízkészletek megőrzésének fontossága tudatosodjon az itt élő és az ide látogató emberekben**. A helyi lakosság szemléletformálásának több módja is létezik. Egyrészt kiváló lehetőség az óvodások és az iskolások környezeti nevelése, akik a megszerzett információkat továbbadják a szüleiknek. Az oktatásba bevezethető többek között a helyi vizek megismerése, kirándulások szervezése, a takarékos vízhasználatra való ösztönzés. Az általános iskolai oktatásban elindítható egy olyan program, amely a helyi környezet- és természetvédelemmel foglalkozik, megismerteti a gyerekekkel a helyi értékeket, kiemelve a vízkészletek védelmét. A vízzel való takarékosagra számos különböző jó példa létezik, amelyeket a gyerekekben bemutatással, példamutatással lehet leghatékonyabban tudatosítani.

Víz Napja programsorozat indítása

A vízkészletek védelmének fontossága egy ún. **Víz Napja programsorozat** indításával is erősíthető a helyi lakosságban. A Víz Világnapja (március 22.) környékén minden évben megrendezésre kerülhet egy hagyományteremtő rendezvénysorozat, amelynek tematikája a vizek megismerése, a vizek védelmében tett intézkedések fontosságának tudatosítása. E programsorozat lehetséges elemei:

- *Ismerjük meg vizeinket tematikus túrák*: Szervezett kirándulások indítása főként Kisoroszi, de a szigeti települések területére is, amelyeknek során például a vízművek területére is beléphetnek az érdeklődők, megismerkedhetnek a vízműutak működésével, a vízkitermelés módszereivel, valamint felkereshetik az egyébként kolátozottan látogatható Verőcei- és Kögeszteri-szigeteket.
- *Szemléletformáló előadások*: A vízzel való takarékoság lehetséges módjairól, a szennyvízszikkasztások veszélyességéről, a szemételés káros hatásairól, a környezetkímélő mezőgazdasági módszerek alkalmazásáról láthatnak bemutatókat az érdeklődők.

- *Vetélkedők, versenyek:* Különböző játékos vetélkedők kerülhetnek megrendezésre, például vízkóstoló, vízhordó verseny, illetve futóverseny a Duna mentén kijelölt útvonalon. A résztvevők kisebb ajándékokkal jutalmazhatók.

A programsorozatnak nem csupán szemléletformáló, de közösségépítő ereje is lehet: a rendezvény megszervezése már eleve összekovácsoló erővel bír, továbbá a vetélkedőkön való részvétel érdekében történt csapatokba szerveződés is építi a közösséget, erősíti a helyi identitástudatot.

4.2.2.2. Turizmus fejlesztése

Minőségi turizmus

A turizmus fejlesztése során az eszlődleges szempont a **minőségi**, és nem a mennyiségi **fejlődés** kell, hogy legyen, amelynek fő tengelyét a horizontális célként kitűzött ökológiai alapú fejlesztések adják. Nem cél a tömegturizmus megjelenése, a település nyugodt, falusias jellegének megőrzése a turisták tömeges érkezésével nem őrizhető meg. A minőségi fejlesztéseknek elsősorban a meglévő értékekre és adottságokra kell támaszkodniuk, a már **meglévő szolgáltatások fejlesztésére** kell elsősorban összpontosítaniuk. A település legnagyobb vonzerejének tekinthető szigetcsúcs területén található kempingben jelentős beavatkozásokat nem szabad elvégezni, a területet meg kell őrizni a jelenlegi jellegében, mindössze a környezetvédelmi és természetvédelmi szempontokat messzemenően figyelembe vevő, az ésszerű fenntartáshoz szükséges beavatkozások elvégzése engedhető meg.

További **minőségi** fejlesztés a **szálláshelyek** esetében szükségszerű: a település nyújtotta szálláslehetőségek korlátozottak, számuk minimálisan, de bővítésre szorul. Az új és a meglévő szálláshelyek esetében is cél a minőség: olyan kialakítású és szolgáltatásokat nyújtó szállásokkal kell, hogy rendelkezzen a település, amelyekért a későbbiekben is visszatérnek a vendégek.

Egyensúly a természeti értékek védelme és a turizmus-fejlesztés között

A turisztikai **fejlesztések** csak a **természeti értékek károsítása nélkül**, azok védelmének előtérbe helyezésével valósulhatnak meg. Az egyensúly megteremtése mindig nehéz vállalkozás, mivel a természeti értékek sérülése sok esetben elkerülhetetlen a megnövekedett látogatószám esetén. A **turizmus-fejlesztés** során ezért elsősorban azok a fokok részesítendőek előnyben, amelyek a **természeti értékeket nem, vagy csak minimális mértékben károsítják**, ilyenek például az ökoturizmus, a vízi turizmus, a kerékpáros turizmus, a lovas turizmus és a természetjárás. A különböző túraútvonalak számára kijelölt útvonalakat kell biztosítani, a vízpartokon csak kijelölt pontokon engedélyezhető a kenu-kikötés, így elkerülhető a még érintetlen természeti területek károsodása. Jó példa erre az önkormányzat részéről a Lovas Út kijelölése, amely a szigeti települések közül elsőként Kisorosziiban valósult meg.

Turisztikai ágazatok fejlesztése

Kerékpáros turizmus: A település területén jelenleg kijelölt kerékpárút nincs, ám egyedülálló természeti környezete, látványkapcsolatai kiváló helyszínt biztosítanak a **kerékpározásra**, amely számára a meglévő úthálózatban **kell biztosítani kijelölt útvonalakat**, amelyeknek lehetséges nyomvonalai a Szentendrei-Duna-ág mentén a község külterületén, a 1113. sz. bekötőút mentén, valamint a település északi-északnyugati részén jelölhető ki.

Lovas turizmus: A település délkeleti részén egy működő lovarda, északi részén egy kijelölt Lovas Út, a belterület nyugati határán egy karám, valamint a belterületen elszórva egy-egy helyen lőtártás található, tehát **Kisoroszin megvannak a lovasturizmus alapjai**. A lovasturizmus fellendítéséhez több objektumra nincsen szükség, a **meglévők minőségi fejlesztése**, infrastrukturális kiépítettsége, és marketingjük fellendítése jelenti a jövőbeli feladatokat. A Lovas Út további szakaszainak kijelölésével, a szigeti lovardák összefogásával a település lovas turisztikai szerepe megnövelhető.

Horgász turizmus: Kisoroszin jelenleg a Cseres-tóban és a Dunán folyik horgászat. A **horgászat keretek között tartásához** mindenképp szükséges kijelölt pontokat meghatározni mind a Dunán, mind a Cseres-tó partján. Utóbbi esetében a terület **funkciójának kérdése és rendezésének problémája is megoldandó feladat**: a tó jelenleg élő kavicsbánya telek, ám bányászat már évek óta nem folyik rajta. Jelenleg horgászatra, illetve nyáron fürdőzésre használják, ám a bányászat felfüggesztését követően rehabilitációja nem történt meg, így balesetveszélyes, meredek partszakaszokkal rendelkezik, valamint a partján még bányászati gépek állnak. A tó jövőbeli funkciójának tisztázása mindenképp elvégzendő a bánya tulajdonosa és az önkormányzat között. Ha a tó horgásztóként kerül hasznosításra a jövőben is, környezete rendezésre szorul, ami egyrészt tereprendezést, másrészt növénytelepítést, az oda nem illő elemek eltávolítását jelenti.

Vízi turizmus: Duna-parti elhelyezkedéséből adódóan a vízi turizmus is igen fontos szerepet tölt be a település életében: főként a Dunán evezőknek kedvelt cél- illetve állomáspontja a falu. A víziturizmus fejlesztése **biztonságos kikötési pontok, pihenőhelyek kijelölésével** valósítható meg, **ezen a területen sem cél a tömegek érkezése**, mindössze az eddigi közönség igényeinek minél magasabb színvonalú kielégítése.

Golfturizmus: A település külterületének jelentős, 66 hektár kiterjedésű területét foglalja el a Magyar Golf Club golfpályája, amely kedvelt célpontja a térség golf-kedvelőinek, ám kapcsolata Kisoroszival minimális: elszigetelten fekszik a belterület keleti határán, sem a falu lakóinak nincs kapcsolata a pályával, sem a Clubba érkezőknek a faluval. Ezen a helyzeten a jövőben mindenképp célszerű változtatni, ami a turizmus-fejlesztés kapcsán azt jelenti, hogy **a pályára érkező látogatókkal meg kell ismertetni a település értékeit**, ösztönözni kell őket, hogy ne csak egy napot, hanem többet is eltöltsenek a faluban. A golfturizmus fellendítésének további eszköze lehet **a térség golfpályáinak összefogása, közös programok szervezése**, egymás ajánlása a vendégeik számára.

Csapatépítés: Kisoroszi az utóbbi időben egyre népszerűbb célpontja a csapatépítő tréningeknek, amelyeknek pozitív hozadéka lehet Kisoroszira nézve, ha **megfelelő kertek között kerülnek megrendezésre**. A csapatépítő tréningek előnyei, hogy egy-egy csoport egy, maximum két napot tölt el a településen, általában egy helyszínen tartózkodnak végig, tehát nem jelennek meg tömegként a faluban, és helyben fogyasztanak, közvetve növelik a település bevételeit. Ha a belterületől távolabbi helyen kerül kialakításra egy olyan hely, amely a csapatépítésekre specializálódik, a helyi lakosság nyugalma sem sérül (például Rácz Kert, Halápi Lovarda).

4.2.2.3. Gazdaság élénkítése

A település meghatározó gazdasági ágazatai a mezőgazdaság és a turizmus. A turizmus fellendítésével a 4.2.2.2. *Turizmus fejlesztése* c. fejezet foglalkozik, az alábbiakban a **mezőgazdaság fejlesztésére irányuló célkitűzések** kerülnek meghatározásra. A településen a mezőgazdaságon és a turizmuson kívül nem cél más gazdasági ágazatok, főként az ipar megjelenése, mivel elsődleges cél a természeti környezet védelme, a vízbázisok megőrzése, a település tájképi megjelenésének védelme, amelyek összeegyeztethetetlenek bármilyen ipari tevékenység megjelenésével.

Önfenntartásra való törekvés

A falu lakosainak körében egyre jelentősebb szerepet tölt be az **önfenntartásra való törekvés** települési szinten. Az önfenntartásra való törekvés **elsődlegesen az élelmiszerellátás terén** cél: a település termelje meg önmagának a lakosai ellátásához szükséges terményeket. Ahhoz, hogy a település elinduljon a teljes önfenntartáshoz vezető úton, a mezőgazdasági művelés alatt álló területek telekstruktúráját, művelési módját és a termelt növények típusait részben meg kell változtatnia. Az önfenntartáshoz kertek kialakítása szükséges, ahol zöldségek és gyümölcsök termesztethetők. Jelenleg kevés **kertészeti művelés alatt álló terület** található a településen, ezek **aránya a későbbiekben növelendő**. Az önfenntartás felé vezető úton a következő lépés az energiaellátás terén való önállóság lehet.

Hagyományos gyümölcsfajták termesztésének visszaállítása

Kisoroszin nagy hagyományai vannak a szilvatermesztésnek, főként a belterületől délnyugatra fekvő, jelenleg szántó művelés alatt álló területen fekvő szilvások. Mára viszont teljesen eltűnt a településről a szilva, mint nagy területen, mezőgazdasági céllal telepített növényfaj. Pedig a szilvatermesztés számára a település természeti adottságai kiválóak: jó minőségű termőföldek, jó vízellátású talajok biztosítottak. Így merült fel kitűzendő célként a **szilvások visszaállítása**, amellyel a település gazdasága is fellendíthető. A szilvatermesztésre számos termék építhető (például lekvár, befőtt, sütemény, pálinka), a **kisoroszi szilva egy védjegyé válhatna** a település számára, amelyre egy külön márka is épülhet akár. A szilvások munkalehetőséget is biztosíthatnak: az önkormányzat köz munkások foglalkoztatásával művelhetné meg a területet.

4.2.2.4. Természeti és épített környezet védelme

Természeti értékek védelme és bemutatása

Kisoroszi természeti értékeiben igen gazdag település: a Natura 2000 hálózat, az országos ökológiai hálózat, valamint a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság területei is érintik a települést. E területek természetvédelmi jelentősége az ökológiailag értékes élőhelyekben, az itt élő védett állat- és növényfajokban rejlik. Ezen **értékek védelmét maximálisan szem előtt kell tartani**, a védett

területek területhasználatát úgy kell alakítani, hogy az értékek ne károsodjanak, továbbá minimálisra kell szorítani a természeti területek terhelését.

A település természeti értékeinek bemutatását célozza többek között az önkormányzat tervei között szereplő **Illés Lajos Sétány és Tanösvény kialakítása**, amely a Bárány köz északi végéről vezet a település külterületén a Nagy-Dunához, végpontja az egykori Nagy-Dunai révállomás helyén kerülhet kialakításra egy pihenőhellyel egybekötve. E tanösvényen a sziget élővilága, a különböző természetvédelmi kategóriák kerülhetnek bemutatásra, a célcsoport elsősorban az általános iskolás korosztály. A tanösvény interaktív táblákkal tehető még izgalmasabbá és vonzóvá, az egyes állomásponatokon az érzékszervekhez köthető élményelemek tartják fenn a figyelmet. A tanösvényre kisebb-nagyobb túrák is rászervezhető, osztálykirándulásokra is érkehetnek ide nem csak a helyi, hanem szigeti települések diákjai is. A tanösvény egy plusz attrakcióval is bírna: pontgyűjtő füzetbe pontokat lehet összeszedni az egyes állomásponatokon, majd az összes lehetséges pont összegyűjtését követően a füzetet az önkormányzatnál bemutatva kisebb ajándékokat kaphatnak a tanösvényt végigjárók (matricák, kitűzők stb.). Egy-egy ilyen attrakció egyrészt a települést népszerűsítheti a gyerekek körében, másrészt ismeretterjesztő feladatokat is betölt.

Aktív környezetvédelem

A település értékes vízbázisának, természeti értékeinek megőrzése érdekében kiemelt figyelmet kell fordítani a környezetvédelemre. A település **környezetvédelmi programja 2004-2006-ra szól, ennek felülvizsgálata és aktualizálása a jövőben mindenképp meg kell, hogy történjen** annak érdekében, hogy a környezet védelméért tett lépéseket összehangoltan, a lehető lehatékonyabban tudja megtenni a község önkormányzata és lakossága. A környezeti elemek (talaj, víz, levegő) védelme mellett, a zaj- és rezgésvédelemre, valamint a hulladékgazdálkodásra is ki kell, hogy terjedjen a figyelem. A talajok és a vizek minőségének védelme érdekében a **szennyvízcsatorna-hálózatra való rácsatalozások arányát 70%-ról 100%-ra kell emelni** a szennyvíz-szikkasztások teljes megszüntetésével. A hulladékgazdálkodás területén a település önkormányzata már eddig is példásan tevékenykedett: hulladékudvart működtet, ahová a lakosság a feleslegessé vált lomjait, építési törmelékét elhozhatja. Ennek köszönhetően illegális hulladékelhelyezésekkel nagyon ritkán lehet találkozni a település területén. Példaértékű továbbá a hulladékgyűjtők magas száma a település közterületein, ezzel is ösztönözve a lakosságot, valamint a faluba látogatókat a személtelés elkerülésére. A hulladékgazdálkodás területén tehát az eddigi példás tevékenység folytatása javasolt.

Ahhoz, hogy a lakosság aktívan és tudatosan védje a környezetét, **szemléletformáló és ösztönző akciókra van szükség** az önkormányzat, illetve a helyi civil szervezetek részéről. Ezek során tudatosítható az emberekben például az, hogy a vízfogyasztásukat milyen módszerekkel lehet csökkenteni, a szelektív hulladékgyűjtésre lehet őket ösztönözni, az ökológiai növénytermesztés technikái ismertethetőek meg velük. Támogatott egy civil szervezet létrehozása, amelyben a helyi, a környezetükért felelősséget érző és tenni akaró lakosok foghatnak össze. Mindez természetesen csak a lakosok önszántukból való összefogásával valósulhat meg, nem pedig felülről jövő irányítással. A felnőtt lakosságot sikeresen lehet motiválni továbbá a gyermekeik által, akik az óvodában, illetve **az iskolában kapott környezeti nevelés** során szerzett információkat otthon a szüleiknek átadva felkelthetik azok érdeklődését.

A település vezetése és lakossága az energiatakarékosság terén is tehet lépéseket az **alternatív energiaforrások alkalmazásával**. Az alternatív energiaforrások közül a napenergia alkalmazása vezethető be például a közintézmények fűtésére és melegvizének előállítására, illetve a lakosság is ösztönözhető ezen energiaforrás használatára. Mivel a napenergiát hasznosító berendezések igen költségesek, javasolt a pályázati források megszerzésére való törekvés.

A levegőminőség védelme érdekében a **lakosságot a kerékpáros közlekedésre és a tömegközlekedésre kell ösztönözni**, csökkentve a gépjármű forgalmat a településen. A tömegközlekedés népszerűsítése csak úgy lehet hatékony, ha a közlekedési kapcsolatok javulnak, bővülnek, amely témával a *Közlekedési kapcsolatok fejlesztése* c. fejezet foglalkozik.

Tájképvédelem, településképvédelem

Kisoroszi egyedülálló értéke a kiváló tájképi potenciálja. A szigetcsúcsról, továbbá a Duna-partokról élénk táruzó kilátás páratlan kincs, amelyet **zavaró tájképi megjelenésű objektumokkal, épületekkel nem szabad megbontani**. Fontos továbbá a település megjelenése a Duna túlsó partjairól, amelynek védelme a továbbiakban kiemelt figyelmet igényel. A településképet esetlegesen romból, megépült elemeken már kevésbé lehet változtatni, viszont az újonnan épülő építmények tájképi megjelenése még alakítható. Ennek egyik eszköze lehet a helyi építési szabályzat és a helyi

értékvédelmi rendelet, amely többek között az építmények magasságára, a beépítés intenzitására, az anyaghasználatra, a tető-hajlásszögekre, a falfelületek esetében alkalmazott színekre fogalmaz meg szabályokat. A helyi építési szabályzat megalkotása során egy, a tradicionális épületek tömegét és értékét megőrző, ahhoz igazodó és azt továbbvivő kortárs épületek építését lehetővé tevő szabályozás megalkotása a cél.

További lehetőség egy kisebb kiadvány, egy **építészeti útmutató készítése**, amelyben javaslatok kerülhetnek megfogalmazásra a településen építkezők számára az épületek fent felsorolt paramétereire vonatkozóan. Célja egy egységes településkép elérése, a kirívó, a térség hagyományos építészeti stílusától idegen épületek megjelenésének elkerülése.

A település **keleti, Tahitótfalu felőli kapuja** nem méltó a falu szépségéhez, értékeihez. Jelenleg a közúton érkezőket egy építőanyag kereskedés betonkerítése fogadja, amely kedvezőtlen látványt nyújt, nem igazán csalogató. Bár a kereskedést megszüntetni nem lehet, a **kerítésének szebbé, vonzóbbá varázsolása elvégezhető**. Lehetőség például a sövény-telepítés a külső, út felőli oldalra.

Építészeti örökség védelme építmények szintjén

Kisorosziiban számos építészeti szempontból értékes épület áll, amelyeknek megőrzésére fontos figyelmet fordítani. Egyrészt található a településen két műemléki védettségű templom (a római katolikus és a református templomok), másrészt számos helyi védelem alatt álló lakóház. A műemléki védelem alatt álló templomokra országos jogszabály fogalmaz meg előírásokat. A település dícséretes módon rendelkezik **helyi értékvédelmi rendelettel**, amelyben az Ófalu építészeti értéket képviselő lakóházai kerültek védelem alá három védettségi kategóriába sorolva. A rendelet **betartatása, és alkalmazása** a továbbiakban fontos feladat.

A település lakosaiban nem csupán a természeti értékek védelmének fontosságát, hanem az épített örökség megőrzésének jelentőségét is tudatosítani kell. Ennek érdekében kiváló kezdeményezés lehet egy **Ismerd meg a faludat! elnevezésű programsorozat**, amelynek keretein belül tematikus túrák szervezhetők a lakosok számára. Ezek az Ófalu értékes épületeiről, objektumairól hallhatnának érdekes történeteket a résztvevők a gazdag helytörténeti ismeretekkel rendelkezőktől, vagy magunktól az épületek lakóitól, tulajdonosaitól. Egy-egy épület udvarára és magába az épületbe is beléphetnének a túra résztvevői, illetve az előforduló érdekesebb régi használati tárgyakkal is megismerkedhetnének. Egy ilyen programsorozat segíti felhívni a lakosság figyelmét a helyi értékekre és azok megőrzésének fontosságára.

A község önkormányzatának példás kezdeményezése az Ófalu homlokzat-felújítási és kapufelújítási rehabilitációs programja, valamint az Év Portája cím odaítélése, amelyeket a továbbiakban is folytatni érdemes.

Utcaképvédelem

Kisoroszin nagyszerű kezdeményezés az önkormányzat részéről a már említett **Ófalu homlokzat-felújítási és kapufelújítási rehabilitációs program**, amely már eddig is szép sikereket ért el, **folytatásával** pedig még további elismerésekre tehet szert a falu. E program főként az Ófaluon kialakult hagyományos épületek és épületrészek megőrzését, helyreállítását célozza. A kialakult utcaképek védelmében fontos továbbá, hogy a helyi építési szabályzatban olyan előírások kerüljenek megfogalmazásra, amelyek biztosítják, hogy a jövőben se épülejenek a hagyományostól eltérő beépítésű, tömegképzésű és anyaghasználatú épületek. Az utcaképek helyrehozatalát a közterületeken található légkabelek megszüntetése segítené továbbá, mivel ezek hálózatának látványa jelenleg igen zavaró. Az ideális megoldást a légkabelek föld alatti vezetése jelentené.

Az utcakép megjelenéséhez az épületek mellett hozzájárulnak a közterületi zöldfelületek is. Az egyes lakóházak előtti közterületi zöldfelületek egy részét a lakók gondozzák, más részük kissé elhanyagolt. Jó példákat lehet látni országsszerte arra, hogy egy-egy **önkormányzat hogyan ösztönzi a lakosokat a házuk előtti területek gondozására**. Több helyen is sikeres növényosztó akciókat hajtottak már végre, amelyek során az önkormányzat palántákat osztott ki a lakosok között a házuk elé kiültetésre, ezzel egyrészt ösztönözve a lakókat a terület gondozására, másrészt az utcakép egységesebbé tételére. A növényalkalmazás esetében ügyelni kell a honos, a tájegységre jellemző fajok kiválasztására.

4.2.2.5. Kapcsolatok építése, erősítése

Belső együttműködések

A falu fejlődése elsősorban a belső kapcsolatokra építve történhet meg, csak azokra támaszkodva kezdhető meg a külső kapcsolatok erősítése, illetve kiépítése. **A belső kapcsolatokat a különböző szférák között kell erősíteni:**

- önkormányzat - lakosság
- önkormányzat - civil szervezetek
- civil szervezetek egymás között
- golfpálya - önkormányzat - lakosság
- vízművek - önkormányzat - lakosság

Az önkormányzat szoros kapcsolatban áll a lakossággal, tevékenységét igyekeznie kell úgy végezni, hogy a lakosság érdekeit tartsa elsősorban szem előtt, az itt élők számára hajtsa végre az egyes fejlesztéseket. Ennek érdekében **minél gyakrabban szükséges lakossági fórumokat szervezni**, ahol a lakosok megoszthatják az igényeiket a település vezetőségével, aktív kapcsolat alakulhat ki így a két fél között. Kiváló kezdeményezések az önkormányzat részéről a szemétszedő akciók, a Tündérváros kialakítása, amelyekbe a lakosság is bevonásra került. Hasonló programok szervezése a jövőben is javasolt, kiemelt figyelmet fordítva a lakosság véleményére, az igényeik kielégítésére.

A településen jelenleg is működik néhány civil szervezet, amelyek munkájuk során elkerülhetetlenül kapcsolatban állnak az önkormányzattal. Az önkormányzat részéről e kapcsolatok ápolása a lakosság felé fordulás egyik fontos eszköze, a civil szervezetek számára pedig támogatást jelentenek. **A civil szervezeteknek egymás között is fontos együttműködniük**, a lakosságot egymást segítve, egymásra támaszkodva eredményesebben tudják megszólítani, mozgósítani.

A község külterületén kissé elszigetelten fekvő **golfpálya** és a falu önkormányzata, illetve lakossága között nincs sok kapcsolat, pedig jelentős területet elfoglal a pálya a közigazgatási területből. A pályán a lakosok nagy része még sosem járt, így igényként merült fel **egy nyílt nap megtartása**, amelynek során a pályára szabad bejárást kapnának a kisoroszi lakosok, kipróbálhatnák a golfozást, sétálhatnak a terület kellemes, ligetes területein. Szintén elzárt területen működnek a településen a **vízművek**, amely területekre csak korlátozottan lehet bejárni. Ebben az esetben is javasolt **egy nyílt nap tartása**, hogy a lakosság megismerhesse egyrészt az elzárt területeket, ismereteket szerezzen a vízművek működéséről, másrészt felfedezhesse az itt található természeti és épített értékeket (például egy egykori római kori őrtorony maradványai). Igényként merült fel továbbá a lakosság részéről, hogy egy olyan **közmeghallgatás vagy lakossági fórum** kerüljön megrendezésre, **amelyen a vízművek képviselői is részt vesznek**. Itt a lakosok feltehetnék kérdéseiket a vízművek Kisoroszi területét érintő fejlesztési terveire vonatkozóan.

Közlekedési kapcsolatok fejlesztése

A település **közlekedési kapcsolatai** földrajzi elhelyezkedéséből adódóan jelenleg korlátozottak, amelyeknek **bővítése kis mértékben** ugyan, de szükséges. A közlekedési kapcsolatok növelése elsősorban a helyi lakosság szempontjából indokolt, a munkába és iskolába járást mindenképp megkönnyítené a tömegközlekedési kapcsolatok bővülése. Az elsődleges cél az **egykori Nagy-Dunai rév visszaállítása**, amely Kisoroszi és Kismaros között szállítana utasokat. A rév felélesztésével a községnek nem csupán délre és keletre, hanem északi irányba is nyílna kapcsolata.

A tömegközlekedési kapcsolatok fejlesztése **a menetrendszerinti autóbusszközlekedést** is érinti. Buszjáratok jelenleg csak hétköznapokon járnak a faluba, javasolt ezen járatok közlekedését a **hétvégékre is kiterjeszteni**. A járatsűrűség a hétköznapinál ritkább is lehet, viszont fontos, hogy legalább napi néhány busz érkezzen a településre.

A közlekedési kapcsolatok a vízi közlekedés fejlesztésének terén is javíthatók: a települést két oldalról is egy-egy Duna-ág veszi körül, amelyeken **menetred szerinti hajójáratok lehetnének indíthatók** Budapestre, bővítve a főváros megközelítési lehetőségeit.

Sokat vitatott kérdés a tervezett Visegráddal összekötő gyalogos-kerékpáros híd, amelynek előnyeit és hátrányait, valamint a pontos helyét a lehető legnagyobb körültekintéssel kell körüljárni.

Együttműködések a térség településeivel

A térségi kapcsolatok erősítése egyrészt a szigeti településekkel való szorosabb kapcsolatot, másrészt a Nagy- és a Kis-Duna tulsó felén fekvő településekkel való kapcsolatok erősítését jelenti. A szigeti

települések már az eddigiekben is folytattak együttműködéseket különböző területeken, ám ezek differenciálása és bővítése szükséges a jövőben. A szigeti települések közös fejlesztési koncepciót is alkottak, amelyben az együtt elérendő célok kerültek megfogalmazásra.

Kisoroszi számára elsősorban az **egészségügy, az árvízvédelem, a közlekedésfejlesztés és a turizmus területén jelentene előrelépést a szigeti településekkel való együttműködés**. Az egészségügy terén egy közös mentőállomás megépítését a közeljövőben mindenképp véghez kell vinni, ami már régen a tervek között szerepel. További összefogásra van szükség az árvízvédelem terén is: a településen vízjogi engedéllyel rendelkező árvízvédelmi vonal nincs, ám a mentetlen területek védelme érdekében ennek kiépítése szükségszerű lenne. Az árvízvédelem a szomszédos településekkel összefogva mindenképp hatékonyabban valósítható meg, mivel a településeknek a védekezés közös érdeke.

A falu turizmus-fejlesztésre vonatkozó célkitűzéseiről szóló 4.2.2.2. *Turizmus fejlesztése c.* fejezetben több ízben is említésre kerül a szomszédokkal való összefogás, például a lovas turizmus és a golf turizmus terén. Ezen kapcsolatok kiépítésére illetve erősítésére a jövőben fontos figyelmet fordítani. Közlekedésfejlesztés területén elsősorban a közösségi közlekedés és a kerékpárút fejlesztés tekintetében szükségszerű a szigeti településekkel való együttműködés.

Együttműködések egyesületekkel, oktatási intézményekkel

A falu fejlődését sokban szolgálhatják a különböző egyesületekkel, alapítványokkal, oktatási intézményekkel való kapcsolatok. Ezek kiépítése érdekében a település vezetőségének, civil szervezeteinek kell érdekérvényesítő tevékenységet folytatni. Nagy előnyük e kapcsolatoknak, hogy minimális költségekkel járnak, így az önkormányzatnak egyáltalán nem, vagy csak kis ráfordítást kell rájuk szánnia. Példák a lehetséges kapcsolatokra:

- *Egyetemekkel való együttműködések:* A településnek éremes felvennie a kapcsolat különböző szakterületeken oktató egyetemekkel. Ezen együttműködések keretein belül gyakorlatokra érkehetnek ide a hallgatók, akik különböző projekteket elvégezve szebbé varázsolhatják a falu egy-egy pontját vagy értékes fejlesztési ötletekkel szolgálhatnak. Ilyen kapcsolatokat például képzőművészeti, építész, tájépítész, szociológus szakokkal javasolt kialakítani.
- *Alapítványokkal, egyesületekkel való együttműködések:* Lehetősége van a falunak különböző alkotótáborok, kalákák számára helyszín biztosítására, amelyek során különböző építmények kerülnek megalkotásra általában fából, fűzből. Ezek kiválóan szolgálhatnának településkapuként is, egy csalogató installáció sokat lendítene a jelenlegi keleti településkapun. Számos installációval találkozhatunk ország szerte például a Hello Wood mozgalomnak köszönhetően, amelyek jó példaként szolgálnak és erősítik a helyi identitástudatot is.

4.2.2.6. Helyi identitástudat erősítése

Közösségi terek kialakítása

A közösségi terek kialakítása a lakosok települési kötődését erősítő eszközök egyike. A közösségi tereken a falu lakói összegyűlhetnek, programokat szervezhetnek, vagy csupán kellemes környezetben tölthetik el szabad idejüket. E helyszínek kiváló találkozási pontok, kapcsolatépítésre, közösség-formálásra nagyszerűen alkalmasak. A település vezetősége a közelmúltban alakította ki például a Hősök terén a posta mögötti, eddig funkció nélküli területen a kisoroszi gyermekek Tündérműtervét, ahová minden gyerek saját gyümölcsfát ültetett, amelyet a későbbiekben gondozhat is. E kezdeményezéssel egy kapocs alakul ki a gyerekek és a lakóhelyük között, felelősséget éreznek az általuk ültetett fákért. A területen egy kemence megépítését is tervezi az önkormányzat, ahol a falusi ünnepnapok, programok során kemencében sült ételekkel vendéghelhetik meg a falu lakóit.

A település vezetősége további közösségi terek kialakítást tervezi jelenleg üresen, funkció nélkül álló telkeken (például játszótérek kialakításával, sütőgető helyek, padok-asztalok kihelyezésével). Számos sikeres hazai és külföldi példa ismert a közösségi kertek kialakítására, amelyeknek példáján a községben is kialakíthatók olyan területek, ahol a helyi lakosok együtt kertészkedhetnek, termelhetnek különböző háztáji terményeket a közösség részére, illetve saját felhasználásra egyaránt. A területek kialakításánál a lakosság bevonása elengedhetetlen, hiszen számukra készülnek, ők lesznek a használói. Ennek érdekében javasolt a közösségi tervezés módszerével megtervezni a területek jövőbeli kialakítását, amelynek lényege, hogy a lakosság bevonásával, az ötleteikkel, igényeikkel megfelelően kerül megtervezésre a terület és a megvalósításban is aktív

részvételt vállalnak (például nyersanyaggal járulnak hozzá, a szaktudásukat adják a munkákhoz). Így ha a saját kezük munkája lesz egy-egy közösségi tér, nagyobb becsben tartják, szívesebben is járnak oda szabad idejükben.

Lakosság aktív közreműködése a településfejlesztésben

Mivel a településfejlesztési célok megvalósulása mindenképp előtt a lakosság érdekeit szolgálja, az életminőséget hivatott többek között javítani, a **lakosság aktív közreműködése a célkitűzéstől a megvalósulásig** elengedhetetlen. Kiváló eszköze lehet ennek például a településfejlesztési koncepció készítésének társadalmassá tétele **mediációs módszerek alkalmazásával**. A mediációs eljárásban a felek önkéntesen, általában személyesen vesznek részt azzal a céllal, hogy mindannyiuk számára elfogadható konszenzust alakítsanak ki. Egy fejlesztési koncepció tehát nem a település-vezetőség tagjainak elhatározásai alapján, hanem a lakosság vélemény-nyilvánításával, közös jövőkép- és célrendszer alkotásával születhet meg. Az ily módon megalkotott célokat a lakosok így sokkal inkább magukénak érzik, a megvalósításukban önként részt vállalnak, illetve a megvalósult fejlesztéseket jobban megbecsülik, ápolják azokat. Bár egy mediációs folyamat elindítása és lebonyolítása sok energiabefektetést igényel mind a település vezetősége, mind a lakosság részéről, a ráfordítás a jövőben megtérül, a településfejlesztés sokkal hatékonyabban tud folyni.

Helyi értelmiség szellemi potenciáljának kihasználása

Kisoroszin szép számmal élnek képzőművészek, írók, költők, akiknek szellemi potenciálja igen nagy kincs a falu számára, melynek kiaknázása számos előnnyel járna. **A helyi művészek alkotásaiból** évi rendszerességgel megrendezhető lehetne **egy-egy kiállítás**, amelynek a Művelődési Ház adhatna otthont. A kiállítások témája lehetne „Az Én Kisoroszim”, a művészek a faluhoz kapcsolódó, a hozzá fűződő érzéseiket önthetnék formába műalkotásaikban. A kiállítás-megnyitókön az egyes művekről mesélhetnének az alkotók, személyes élményeiket megoszthatnák a hallgatósággal. Egy ilyen jellegű rendezvénysorozattal egyrészt a helyi művészek a faluhoz való kötődése erősíthető, másrészt a lakosság és a művészek közötti kommunikáció és kapcsolat teremthető meg, harmadrészt pedig a falu lakóinak a figyelme rávilágítható a település rejtett értékeire, számukra eddig esetleg ismeretlen adottságaira.

Sportélet felélénkítése

A községben korábban élénk sportélet, főleg **labdarúgás** zajlott, amely az utóbbi időben fokozatosan visszaszorult. A településen a helyi biztosított: nagy focipályával, mellette sportöltözővel is rendelkezik a falu. Ennek **visszaállítását** fontos célként kitűzni, mivel a csapatsportoknak jelentős közösség-formáló erejük van mind a csapattagok, mind a szurkoló, őket támogató lakosság tekintetében. A település labdarúgó életének újbóli felvirágoztatásához egy lelkes, mindent beleadó „húzó” személyre van szükség, aki lelkesíti a fiatalokat, összefogja a csapatot. Egy újonnan megalakuló focicsapat korosztályos bajnokságokon is indulhatna, a versenyszellem, a bajnokságokon elért sikerek pedig lelkesítenék a fiatalokat, és a faluhoz való kötődésüket is erősítenék.

A sportélet nem csupán a labdarúgás felvirágoztatásával, hanem **egyéb sportágak bevezetésével is élénkíthető**. Elindíthatók például röplabda, tenisz, tollaslabda edzések is, amelyeken nem feltétlenül versenyekre készülnek a résztvevők, csak a mozgás örömeért, a csapatversenyek izgalmáért vennének részt a sportolni vágyók. A település sportpályája ezen edzéseknek is kiváló helyszínt biztosítana. A faluban már jelenleg is tartanak jógát, illetve judót - kung-fut, ahová a fiatalok és az idősebbek egyaránt szívesen járnak, ezen edzések fenntartása így a továbbiakban is javasolt.

Civil élet felpezsdítése

A település civil élete jelenleg közepesen aktívnak mondható, működik néhány civil szervezet, de aktivitásuk élénkíthető és számuk is növelhető még. **A civil szervezetek aktivizálásával és új civil szervezetek létesítésével** javítható a faluban élők lakóhelyükkel való kapcsolata. A lakosokat ösztönözni kell a civil szervezetekhez való csatlakozásra, a civil szervezetek számára pedig minél több lehetőséget kell biztosítani a falu vezetésének, hogy kibontakozhassanak, gyakorolhassák tevékenységüket. Ezáltal a helyiek községhez való kötődése erősíthető: ha már egy közösségnek, egy szervezetnek is részei, nehezebben hagyják el azt és magát a települést.

Tájház kialakítása

A község vezetőségének tervei között szerepel **egy tájház** kialakítása, amely **számos funkciókat adhat otthont, valamint különböző programok szervezéséhez biztosíthat helyszínt**. A tájházba költözhetne először is a falu helytörténeti gyűjteménye, amely jelenleg a nagyságrendjéhez és

értékéhez méltatlan helyen található. A helytörténeti gyűjtemény kiállítása egybeköthető ún. helytörténeti estékkel/napokkal, ahol Kisoroszihoz kapcsolódó régi történeteket, legendákat mesélhetnének el a falu lakói, amelyeket alátámasztanak a gyűjtemény egy-egy darabjai is. Ezen esték/napok részét képezhetik továbbá a településen űzött ősi mesterségek bemutatása, amelyeket a résztvevők ki is próbálhatnának.

A tájház udvarán régi magyar gyümölcsfajták kerülhetnek telepítésre, háztáji állatok (tyúk, kacsa, liba, bárány stb.) tartására nyílna lehetőség, ahol így a kisoroszi gyerekek számára is lehetőség nyílna az egykori falusi állattartás megismerésére. Az ősi magyar gyümölcsfajták telepítését követően a termésből a tájház udvarán lekvárfőzés, befőttkészítés tartható a lakosokkal közösen közösségi tevékenységként, az elkészült termékeket pedig a résztvevők haza is vihetik.

4.2.2.7. Falusias környezet megőrzése, minőségi élettér kialakítása

Nyugodt, falusias környezet fenntartása

A falunak egyik legnagyobb értéke a **nyugodt, falusias hangulata**, amelynek megváltozását minden lehetséges eszközzel gátolni kell. A falu lakói ezt a tulajdonságát szeretik a falunak legjobban, illetve a beköltözők is nagyrészt emiatt választják lakóhelyükként a községet. A korábbi fejezetekben kiemelt hangsúlyt kapott a nyugalom fenntartása, például a tömegturizmus kerülésével, a közlekedési kapcsolatok jelentős sűrítésének kerülésével. **A nyugalmat zavaró, jelentős zajjal járó tevékenységeket korlátozni kell**, amelyre jó eszköz például egy önkormányzati zajvédelmi rendelet megalkotása.

A lakókörnyezet minőségi fejlesztése (közterületek, zöldfelületek)

A kellemes, vonzó lakókörnyezethez hozzá tartoznak a rendezett közterületek, zöldfelületek. Az önkormányzatnak továbbra is figyelmet kell fordítani a közterületek fenntartására, az árkok rendszeres kaszálására, a közutak kátyúzására. A település rendelkezik egy a köztisztaságról, a települési környezet fenntartásáról szóló rendelettel, amelyben foglaltakat a jövőben is mindenképp be kell tartani, illetve tartatni. A falu vezetőségének tervei között szerepel például a közterületi kutak újbóli használatra alkalmassá tétele, és rendbehozatala, amely kezdeményezés a lakókörnyezet színesítéséhez is hozzájárul. Az *Utcaképvédelem* c. fejezetben leírtaknak megfelelően a település utcái kis befektetéssel, a lakosok bevonásával könnyű szerrel még szebbé varázsolhatóak.

A minőségi fejlesztésekhez hozzájárulnak a **különböző közterületi objektumok**, például padok, asztalok, szobrok, emlékművek, villanyoszlopok. Ezek egy része jelenleg rossz állapotban van, illetve hiányos, felújításuk és pótlásuk mindenképp elvégzendő a jövőben. A Hősök terén a Művelődési Ház előtt található parkban, illetve az amögött található játszótértől északra fekvő területen hiányosak és rossz állapotúak a padok, ezek pótlása és rendbehozása mindenképp megoldandó. A közterületi objektumok esetében **egységes stílus és anyaghasználat** alkalmazása az utcaképet is gazdagítja, kellemesebbé teszi.

Népesség-növekedés korlátozása

A település lakossága a beköltözők számának növekedésével folyamatosan emelkedik. A település jelenleg kielégítő számú belterületi lakóterületi tartalékokkal rendelkezik, így a népességnövekedést egy ideig még elbírja a jelenlegi belterületen belül. **A területi tartalkékok beépítésével elérhető népesség-növekedésen túli további gyarapodás nem lehet cél**, a jelentős mértékű népességnövekedés azzal a veszéllyel is járna, hogy a község fokozatosan elvesztené falusias jellegét, csöndes, nyugodt hangulatát.

Rendezetlen helyzetű településrészek problémájának megoldása

A keleti településrész a falu legkésőbb kialakult, jelenleg is formálódó lakóterülete, amelyen még nagy arányban találhatóak beépítetlen telkek. A terület rendezését több probléma is hátráltatja: egyrészt a hatályos településrendezési eszközök lakóterületként jelölik a területet, tehát ennek megfelelően jogosan indult el a beépítése. Földrajzi adottságai viszont kedvezőtlenek: mivel a belterület többi részéhez képest mélyebben fekszik, magasabb vízállások idején rendszeresen előnti az árvíz. A terület infrastrukturális ellátottsága is csak részben megoldott, úthálózata sem kiépített teljes mértékben és a közmű-ellátottsága is hiányos. A terület ingatlanulajdonosai utépítési, illetve közművesítési igényekkel élnek az önkormányzat irányába, **a terület rendezésének kérdését a jövőben mindenképp kezelni kell.**

4.2.3. A fejlesztési célok értelmezése az egyes településrészekre

Kisoroszi területén 4 településrész került lehatárolásra:

1. Ófalu
2. Keleti településrész
3. Egykori zártkert
4. Külterület

A fejlesztési célok többsége a település egész területét érinti. Ilyenek leginkább az általános célok, amelyek mindenhol érvényesítendőek, illetve a területhez ténylegesen nem köthető fejlesztések. A célok egy része az egyes településrészekben fejtik ki leginkább hatásukat.

Az alábbi mátrixban összesítve mutatjuk be a településfejlesztési koncepció célrendszere és a településre, településrészekre vonatkozó fejlesztések közötti kapcsolatokat.

CÉLOK	KISOROSZI	TELEPÜLÉSRESZEK			
		Ófalu	Egykori zártkert	Keleti településrész	Külterület
4.2.2.1. Vízvédelem					
Vízvezeték minőségi védelme	X				
Környezettudatos szemléletformálás az oktatásban	X				
Víz Napja programsorozat indítása	X				
4.2.2.2. Turizmus fejlesztése					
Minőségi turizmus	X				
Egyensúly a természeti értékek védelme és a turizmus-fejlesztés között					X
Turisztikai ágazatok fejlesztése	X				
4.2.2.3. Gazdaság élénkítése					
Önfenntartásra való törekvés	X				
Hagyományos gyümölcsfajták termesztésének visszaállítása					X
4.2.2.4. Természeti és épített környezet védelme					
Természeti értékek védelme és bemutatása					X
Aktív környezetvédelem	X				
Tájképvédelem, településkép-védelem	X				
Építészeti örökség védelme építmények szintjén		X			
Utcaképvédelem		X	X	X	
4.2.2.5. Kapcsolatok építése, erősítése					
Belső együttműködések	X				
Közlekedési kapcsolatok fejlesztése	X				
Együttműködések a térség településeivel	X				
Együttműködések egyesületekkel, oktatási	X				

CÉLOK	KISOROSZI	TELEPÜLÉSRÉSZEK			
		Ófalu	Egykori zártkert	Keleti településrész	Külterület
intézményekkel					
4.2.2.6. Helyi identitástudat erősítése					
Közösségi terek kialakítása		X	X	X	
Lakosság aktív közreműködése a településfejlesztésben					
Helyi értelmiség szellemi potenciáljának kihasználása	X				
Sportélet felélénkítése	X				
Civil élet felpezsdítése	X				
Tájház kialakítása		X			
4.2.2.7. Falusias környezet megőrzése, minőségi élettér kialakítása					
Nyugodt, falusias környezet fenntartása	X				
A lakókörnyezet minőségi fejlesztése (közterületek, zöldfelületek)		X	X	X	
Népesség-növekedés korlátozása	X				
Rendezetlen helyzetű településrészek problémájának megoldása				X	

4.3. KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ

4.3.1. Társadalmi, gazdasági és környezeti adatok

A társadalmi, gazdasági és környezeti adatok korábban meghatározásra kerültek a Megalapozó vizsgálat dokumentációjában. Az egyes kiinduló adatokat az alábbi fejezetek tartalmazzák:

- Társadalmi adatok 3. fejezet - A település társadalma
- Közszolgáltatások 3.4. fejezet - Humán közszolgáltatások
6. fejezet - Településüzemeltetési szolgáltatások
11. fejezet - Közművizsgálat - Közműellátottság
- Gazdaság 4. fejezet - A település gazdasága
- Környezeti adatok 8. fejezet - Zöldfelületi rendszer vizsgálata
9. fejezet - Az épített környezet vizsgálata
11. fejezet - Közművizsgálat - Közműellátottság

4.3.2. Javaslat a műszaki infrastruktúra fő elemeinek térbeli rendjére

Kisoroszi esetében a műszaki infrastruktúra legfőbb elemei az alábbiak szerint alakulnak:

Közlekedés

Kisoroszi közlekedési kapcsolatai korlátozottak, jelenleg egy országos összekötő út, a 1113. j. Szentendre - Kisoroszi összekötő út halad a területén, amely az egyetlen szárazföldi összeköttetést biztosító út a sziget belseje felé. További közlekedési kapcsolata a szentgyörgypusztai rév. A közlekedési kapcsolatok terén megfontolandó az egykori Nagy-Dunai rév helyreállítása, a Visegráddal összeköttetést jelentő tervezett gyalogos híd megépítésének kérdése, valamint a kerékpárút hálózat kijelölése. A belső úthálózatra vonatkozóan a keleti településrészen megindult tömbfeltárások felülvizsgálata, valamint a hatályos szabályozási tervben tervezett közterületi szabályozások átgondolása javasolt, melyek sok helyütt a kialakult úthálózat szélesztésére tesznek javaslatot.

Közmű

Kisoroszi lakásállományának 70%-a számára biztosított jelenleg a teljes közművesítettség. A közmű infrastruktúra hálózat legfontosabb elemei a nagyközép-nyomású földgázvezeték, a regionális ivóvíz vezeték, valamint a regionális szennyvíznyomó vezeték. A közmű infrastruktúra kapcsán a legfontosabb feladatok a szennyvíz-csatorna hálózatra való rácsatlakozások arányának 100%-ra emelése, a felszíni vízrendezés és az árvízvédelem megoldása, valamint a közvilágítás mennyiségi és minőségi fejlesztése.

4.3.3. Örökségi értékek, javaslatok az örökség védelmére

Kisoroszi több évszázados múltra visszatekintő település, ahol az építészeti értékek kiemelkedően magas arányban maradtak fenn az Ófaluban. A hagyományos építészet jellemzői közül a településközpontban megjelenő hagyományos településszerkezet, valamint az egységes utcakép maradt fenn szinte változatlan formában, valamint kiemelkedően nagy számú - elsősorban - lakóépület őrzi még a térségre jellemző, hagyományos építészeti vonásokat.

A településen két országos műemléki védelem alatt álló építmény áll, ezek a település templomai. A település számos további építészeti értékkel rendelkezik, amelyeket helyi értékvédelmi rendelet véd. A rendelet célja Kisoroszi faluképe, történelme, identitása szempontjából meghatározó építészeti örökségének, arculatának a jövő nemzedékek számára való megtartása, védett értékeinek fenntartása és jó karbantartottságának biztosítása, továbbá a helyi védelem érdekében az általános környezetkultúra, építészeti kultúra szemléletformáló terjesztésének és az erre való nevelésnek a támogatása.

A rendelettel nem védett épületeken kívül Kisoroszi további védelemre érdemes épített értékekkel büszkélkedhet, amelyek védelme javasolt. Ezek a református és katolikus temetőben található, a 1800-as években faragott kő sírkövek, kopjafák és faragott bejárati oszlop, valamint a Kálvária-domb kápolnája és az ahhoz vezető stációsor.

4.4. A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS AZOK NYOMONKÖVETÉSE

4.4.1. A megvalósítást szolgáló eszköz- és intézményrendszer

A településfejlesztési koncepcióban szereplő elgondolások megvalósítása érdekében a meglévő intézményrendszer koncepcionális célokkal való összehangolására van szükség. Kisoroszi Község Önkormányzata által fenntartott illetve működtetett intézmények az alábbiak:

Oktatási intézmények

- Fekete István Mesesziget Óvoda
- Áprily Lajos Általános, Alapfokú Művészeti Iskola és Egységes Pedagógiai Szakszolgálat Kisoroszi Tagintézménye

Közművelődési intézmények:

- Művelődési Ház

Egészségügyi intézmények:

- Háziorvosi Szolgálat
- Gyermekorvosi Szolgálat
- Védőnői Szolgálat

4.4.2. Javaslat a változások nyomon követésére, a felülvizsgálat rendjére

A településfejlesztési koncepcióban foglaltak megvalósulásának folyamatos nyomon követése, felülvizsgálata elsősorban a község érdeke. A monitoring célja felhívni a döntéshozók és a megvalósításért felelős szervezetek figyelmét a céloktól való esetleges eltérésre és összegezni az elvégzett feladatokat. Figyelni kell arra, hogy a célkitűzések elérése érdekében tett lépések a megfelelő időben történjenek, a megfelelő eszközökkel. A monitoring számos komplex feladatot foglal magában, az adatgyűjtéstől a koncepció esetleges szükséges módosításáig.

- **Évenkénti rendszerességgel** meg kell vizsgálni, hogy milyen lépések történtek a koncepció célkitűzésinek elérésére. Eltérés esetén be kell avatkozni, a kívánt cél elérése érdekében módosítani kell a meghatározott intézkedéseket.
- A fejlesztési koncepció felülvizsgálata, **aktualizálása tízévenként** szükséges, az elkészült felmérések, legfrissebb statisztikai adatok, egyéb új információk ismerete, illetve a koncepció megvalósulási folyamataiból levonható következtetések alapján.
- Figyelemmel kell kísérni a **külső környezet változásait**, amellyel szükség esetén összhangba kell hozni a célkitűzéseket, illetve azok megvalósulási eszközeit.
- Ki kell értékelni a már **végrehajtott feladatok eredményeit**, különös tekintettel a pályázati úton megvalósított fejlesztések pénzügyi és fizikai megvalósulására.

A településfejlesztési feladatok teljesítéséről a közmeghallgatáson a polgármester évente **beszámolót** tart a község polgárainak. A **közvélemény folyamatos tájékoztatása** a helyi sajtón keresztül, illetve a helyben szokásos módon, a községi honlapon és a hirdetőablakon elhelyezett közlemények útján valósulhat meg.

A koncepció összeállításában

Nádasdy-Csontos Elek, Kisoroszi község polgármestere,
Shumayer Tamás, önkormányzati képviselő,
a Kisoroszi lakossági fórum résztvevői,

valamint a Völgyzugoly Műhely Kft. (2083 Solymár, Bimbó u. 20.) munkatársai vettek részt:
Ferik Tünde, Ronyecz Zsófia, Südi Beáta.